

Rapport: 2016:06

Hur går det för fåglarna i Dalarna?

Omslagsbild: Sångsvanar. Foto: Sebastian Kirppu.
Rapporten kan laddas ner från Länsstyrelsen Dalarnas webbplats:
www.lansstyrelsen.se/dalarna/publikationer.
Den kan även beställas från Länsstyrelsen Dalarna, telefon 010 225 00 00.
Ingår i serien Rapporter från Länsstyrelsen i Dalarnas län, ISSN: 1654-7691.

Rapport: 2016:06

Hur går det för fåglarna i Dalarna?

Sebastian Kirppu och Urban Gunnarsson

Förord

Sedan 1998 har årliga fågelinventeringar utförts i hela Sverige, i regi av Lunds universitet, de så kallade standardrutterna (fågeltaxeringen). Denna inventering är numera en samverkan mellan Lunds universitet, Naturvårdsverket och länsstyrelserna som ett led i miljöövervakningen och en del i arbetet med att nå miljömålen.

Inventeringen i Dalarna utförs i första hand av lokala ornitologer från Dalarnas ornitologiska förening, som varje år tar på sig arbetet med att inventera en eller flera standardrutter med samma metodik, år ut och år in. Ett speciellt tack riktas till Ulf Kolmodin, som har koordinerat DOFs arbetet och lagt ner ett stort arbete med att engagera inventerare och med att se till att rutterna blir gjorda! Resultaten från dessa inventeringar i Dalarna har nu sammanställts så att man kan analysera och få en bild av de regionala förändringarna i miljön samt för att kunna se trender i hur några miljömålsindikatorer utvecklas. Dessutom kan vi se hur fågelfaunan, av cirka 100 vanliga arter, utvecklar sig i länet. Vilka arter ökar, vilka minskar och vilka arter har en stabil utveckling?

Denna rapport är den första stora sammanställningen efter nästan 20 års fågelinventeringar med hjälp av standardrutter i Dalarnas län. I rapporten kan vi också se hur fåglarna i Dalarna utvecklas i jämförelse med landet som helhet. Visserligen är orsakerna till resultaten komplexa men fåglar är snabba och bra indikatorer på förändringar i miljön och därför finns här viktig information om förändringar i vår omgivning.

Förhoppningen är att materialet kan användas som ett stöd i arbetet med miljö- och naturvård i alla samhällets sektorer.

Björn Forsberg

Chef naturvårdsenheten

Innehållsförteckning

Förord.....	3
Sammanfattning.....	5
Inledning	6
Metodik	7
Beräkningsmetod.....	8
Miljöindikatorernas trender	10
Levande skogar	10
Ett rikt odlingslandskap	12
Storslagen fjällmiljö	15
Levande sjöar och vattendrag	17
Myllrande våtmarker	18
Populationstrender för Dalarnas fåglar	19
Referenser	49

Samtliga fotografier i rapporten är tagna av Sebastian Kirppu.

Sammanfattning

Miljöövervakningen av fåglar i Sverige påbörjades 1996 då fågeltaxering med standardrutter lanserades. Standardrutterna lades ut i ett rutnät på kartan med en inventeringsrutt vid varje 25 km avstånd från varandra i alla väderstreck. Detta gav en total mängd av 716 rutter i landet, varav 44 av dessa rutor hamnade i Dalarnas län.

Till en början var intresset att inventera relativt svalt hos ideella fågelskådare och knappt en tredjedel av rutterna inventerades inledningsvis. Men efter millennieskiftet har intresset tagit fart och numera inventeras minst 60 % av rutterna årligen. Under ett av åren som förlöpt har faktiskt alla rutter i länet inventerats, år 2009.

Trender för fåglarnas utveckling finns från år 1998 men eftersom de första årens fåtal inventerade rutter kan bli missvisande så visar vi trender och utvecklingen för fågelfaunan för Dalarnas län från och med år 2002 då ett större och bättre inventeringsunderlag finns tillgängligt. Inventeringarnas resultat kan idag påvisa trender för 94 olika fågelarter för Dalarnas län.

Resultatet av beräkningen av trenderna visar att 26 fågelarter har minskat och 11 arter har ökat. För de övriga fågelarterna har det inte kunnat beräknas några signifikanta trender, eller så har de varit stabila under den korta tidsperiod som beräknats.

En ung kungsörn.

Inledning

Dalarna är ett stort län och har en stor variation av olika naturmiljöer. I de sydligaste delarna finner vi frodiga lövskogar kring Dalälven, jordbruksmarker och näringsrika slättsjöar. Ju längre norrut man färdas i länet desto mer tar barrskogar och myrmosaiker överhand. Spridda större skogssjöar och mindre skogstjärnar blänker här och var till i det mörkgröna barrskogslandskapet. Åar och älvar slingrar sig fram genom skogarna och till slut hamnar man längst upp i de norra delarna av Dalarna där fjällvärldens öppna hedar tar vid.

Sedan år 1996 har standardrutter inventerats i hela landet då häckfågeltaxeringen med standardrutter lanserades. Standardrutterna lades ut i ett rutnät på kartan med en inventeringsrutt vid varje 25 km avstånd från varandra i alla väderstreck vilket gav en total mängd av 716 rutter i landet. 44 av dessa rutor hamnade i Dalarnas län. De första åren var lite av en uppstartsperiod för metodiken. Sedan 2002 finns tillräckligt mycket information från inventeringar så att statistik kan beräknas på dessa.

Inventeringarna från Dalarnas län har utförts av länets fågelskådare, huvudsakligen av lokala ornitologer. Inventeringarna koordineras av svensk häckfågeltaxering, Lunds universitet, i samverkan med Dalarnas ornitologiska förening och Länsstyrelsen Dalarna. Här presenteras den första sammanställningen för Dalarna av Svensk fågeltaxering (SFT) som genomförts via häckfågeltaxeringen med hjälp av standardrutter.

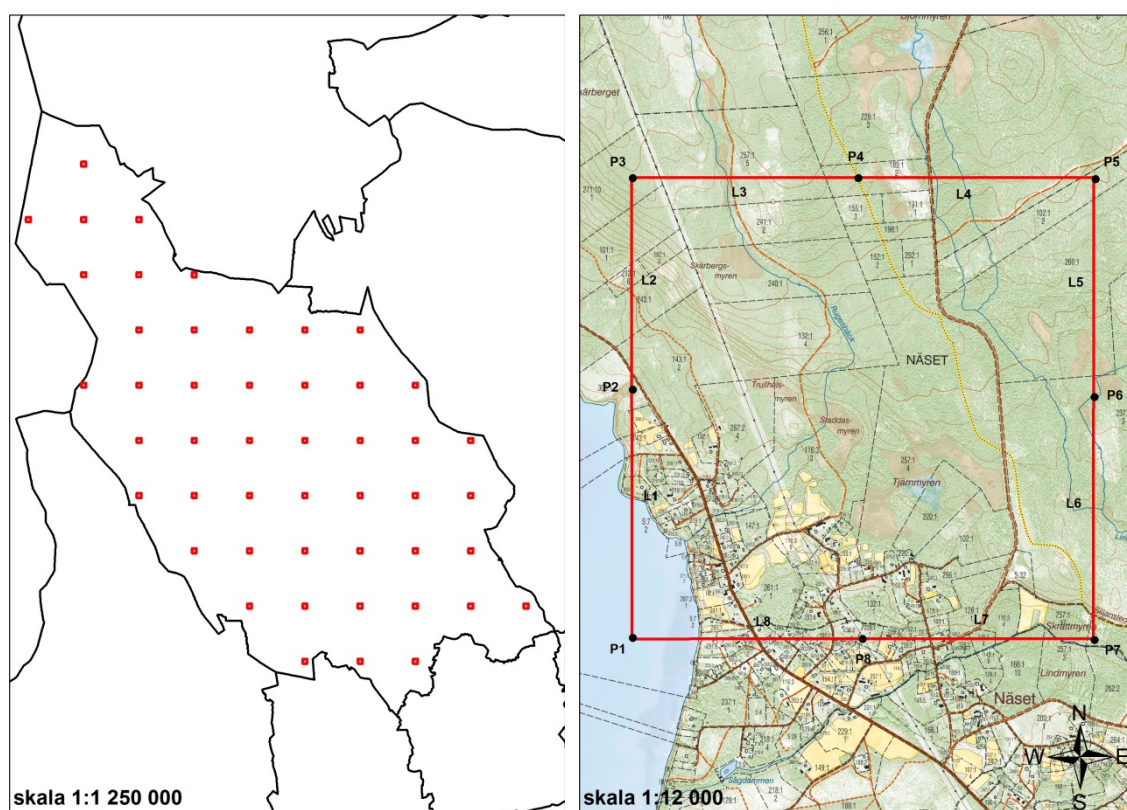
Denna rapport tar endast upp populationstrender för Dalarnas fåglar vilket bygger på standardrutternas inventeringsresultat. Det finns dock andra fågelinventeringsmetoder, som också skulle kunna införlivas, men de utförs i en mindre skala så det regionala resultatet blir därför något mindre tillförlitligt. Inventeringar som sommarpunktrutter och vinternattrutter är andra metoder som med tiden troligen kommer att införlivas vid trendberäkningar för fågelpopulationerna i länet.

Det mångfacetterade landskap som idag finns i Dalarna är till mångt och mycket skapat av mänsklig aktivitet. Jordbruksmarkerna var en gång i tiden lövskogar, älvarna är till stora delar uppdämda vattenkraftsmagasin och skogarna är huvudsakligen produktionsskogar med planterad tall eller gran skapta för industrins behov. Inventeringar av fågelfaunan i länet ger en hint om hur miljötillståndet för fåglarna är och har utvecklas, vilket sammanfattas i denna rapport om fågellivets utveckling i Dalarna.

Metodik

Häckfågeltaxeringen med standardrutter är en nationell miljöövervakningsmetod framtagen av Sören Svensson vid Lunds universitet. Idén föddes på 1990-talet men togs inte in i storskaligt bruk förrän kring 1996 under försök för att sedan starta upp ordentligt två år senare. Standardrutterna ligger i ett rutnät över hela landet där dessa inventeringsrutor ligger med 25 km avstånd från varandra i alla väderstreck inom landets gränser. På detta sätt finns standardrutter placerade slumpvis i alla geografiska delar och med jämn spridning i hela landet. Rutorna är formade som kvadrater med 2 kilometer långa sidor och är till antalet totalt 716 stycken i hela landet varav 44 i Dalarna (figur 1).

Rutorna är indelade i åtta linjer och åtta punkter. Linjerna är vardera 1 km, som ska inventeras i maklig takt genom att vandra utmed linjen i en hastighet av ca 30-40 minuter per kilometer. Alla fågelarter som syns eller hörs under inventeringstiden på linjerna eller punkterna skrivs ner. De åtta inventeringspunkter, med punkt ett i det sydvästra hörnet, är belägna med en kilometers avstånd från varandra utmed den 8 km långa inventerings-

Figur 1. Till vänster visas var standardrutterna är belägna i Dalarna och till höger visas hur en standardrutt kan se ut, med åtta punkter och åtta linjer.

rutten (figur 1). På dessa punkter ska man stanna 5 minuter för att lyssna och spana in alla fåglar man ser eller hör. En standardrutt tar omkring 5-6 timmar att inventera, möjligen något längre tid om terrängen är tuff eller om det av olika anledningar blir transportsträckor, till exempel runt en vik eller för att passera en större å. Detaljerade beskrivningar av inventeringsmetodiken finns på Svensk häckfågeltaxerings hemsida: (www.fageltaxering.lu.se/).

Beräkningsmetod

De indexberäkningar som rapporten presenterar har genomförts av Martin Green vid Svensk fågeltaxering. Metoden som använts kallas TRIM, och är ett index utvecklat i Nederländerna som passar bra för inventeringsdata från fågelrutten. Det kan bland annat hantera sådant som att ett års data inte är oberoende av föregående års, att fåglar ofta uppträder i större ansamlingar och att inventeringsrutten ibland inte inventeras varje år.

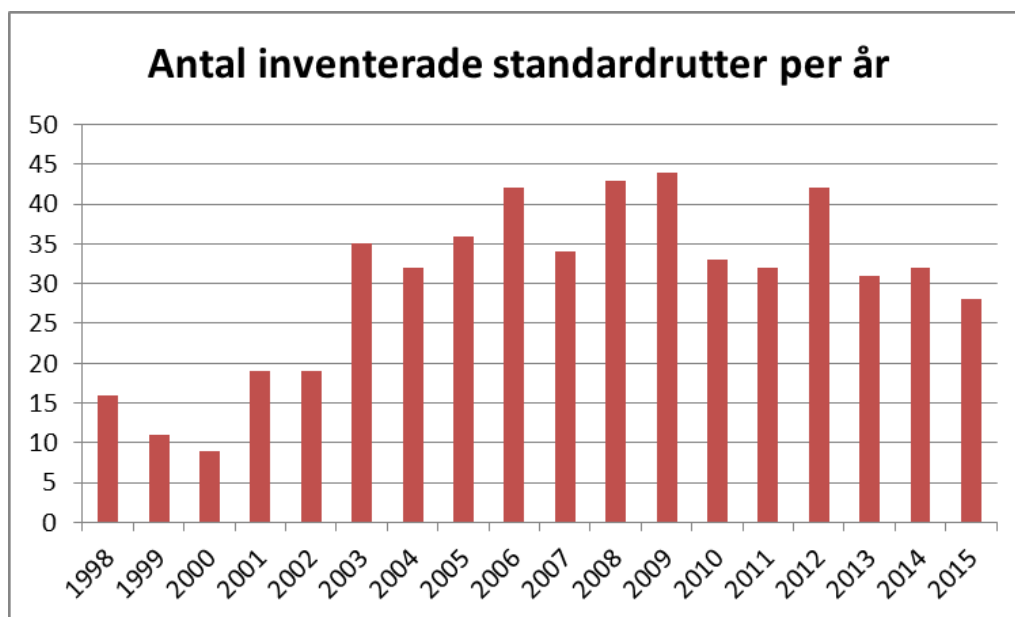
Den som vill veta mer om beräkning av TRIM-index kan läsa i den årliga nationella rapporten om fåglarnas populationsutveckling (Lindström & Green 2013) eller besöka Svensk fågeltaxerings hemsida (www.fageltaxering.lu.se/).

Beräkningarna för utvecklingen av Dalarnas fåglar bygger på inventeringar av standardrutten som skett i länet sedan 2002 då ett större antal av de utplacerade rutterna har inventerats till skillnad mot inventeringens startår 1998 - 2001 då alltför få rutten inventerats för att få tillförlitliga uppgifter.

Fågelinventering i urskog.

I Sverige som helhet inventeras årligen cirka 480 standardrutter och cirka 260 sommarpunktrutter. Dessutom inventeras cirka 300 vinterpunktrutter och cirka 110 nattrutter. Indexberäkningarna för Dalarnas län gjordes för två tidsperioder: 1998-2011 och 2002-2011. Den sistnämnda perioden används för presentationer på Miljömålsportalen och dataunderlaget är starkare från och med 2002. Indexberäkningar för den längre perioden från och med 1998 ger dock också säkra värden för många arter och visar då utvecklingen under en längre tid.

Figur 2. Antal inventerade rutter i Dalarna under perioden 1998 - 2015.

För att ta fram miljömålsindikatorer tas olika index fram. Detta görs genom att trenderna för de fågelarter som ingår i de olika indikatorerna vägs samman till en gemensam indikator som speglar utvecklingen i olika miljöer. För miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* ingår till exempel tofsvipa, storspov och sånglärka i indikatorn och för *Levande skogar* ingår bland andra skogsduva, mindre hackspett och stjärtmes.

Miljöindikatorernas trender

Lunds universitet har hjälpt till att ta fram indikatorer på hur utvecklingen av fågelfaunan ändras i olika typer av naturmiljöer och detta kan ge vägledning i arbetet med miljökvalitetsmålen för länet. De olika miljökvalitetsmålen som hänvisas till är; *Ett rikt odlingslandskap*, *Levande skogar*, *Storlagen fjällmiljö*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker* och *Ett rikt djur- och växtliv*. Nedan följer en redovisning av utvecklingen av de olika miljömålsindikatorerna baserat på data från fågeltaxeringarna i Dalarna.

Levande skogar

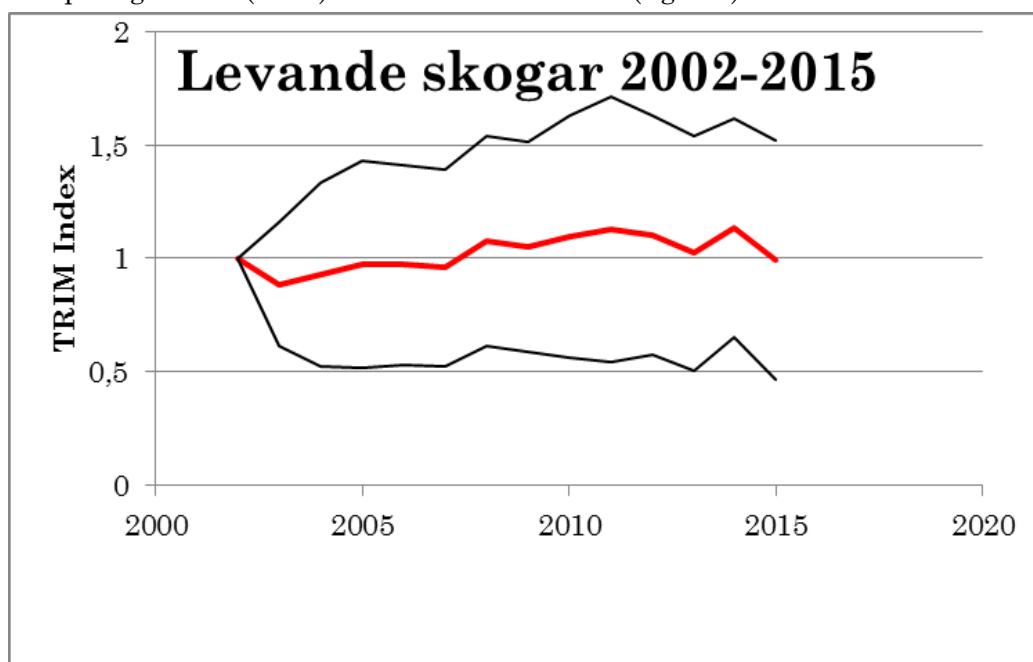
För Dalarnas del finns indikatorer för miljökvalitetsmålet *Levande skogar* samt underliggande delindikator *Gammal skog*. Delindikatorerna för *Död ved* och *Lövinslag i skogen* gick inte att beräkna för Dalarnas län då det var för få indikatorarter.

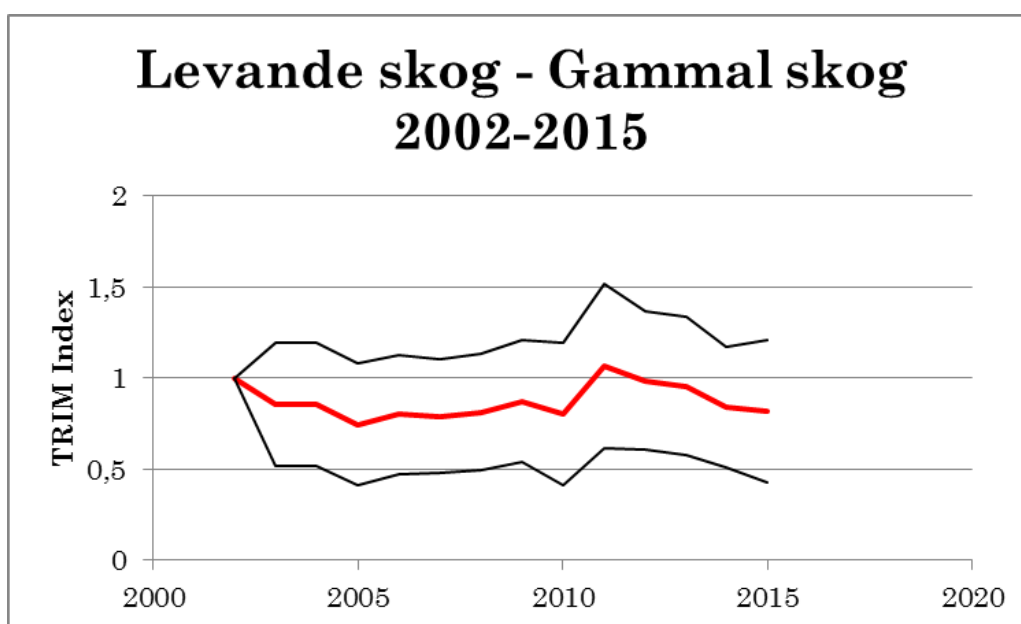
Lavskrikan är en typisk skogsfågelart och ingår bland indikatorarterna för gammal skog.

De fågelarter som är indikatorer för skog enligt kriterierna vid Lunds universitet är spillkråka, nötskrika, svartmes, tofsmes, entita, talltita, nötväcka, trädkrypare, dubbeltrast, rödstjärt, gransångare, grönsångare, kungsfågel, svartvit flugsnappare, trädpiplärka, grönsiska och domherre. När det gäller delkriterierna *Levande skog* och *Gammal skog* är det följande arter som är indikatorer; tjäder, lavskrika, svartmes, tofsmes, talltita, trädkrypare, domherre.

Enligt miljöindikatorerna från Svensk fågeltaxering finns en säkerställd positiv trend för miljömålet levande skogar i Dalarna (figur 3). Även om trenden är positiv är nivån på Trim index (Lindström, Å. & Green, M. 2016) för levande skogar i stort sett lika 2015 som startåret 2002. Den signifikanta trenden beror mer på att det initialt var en nedgång (2003) och sedan har utvecklingen för arterna varit positiv ända till 2015, då en tillbakagång kunde skönjas. Indikatorn för *Levande skogar* har även nationellt ökat sedan 2002 (Green m.fl. 2016). För den underliggande delindikatorn *Gammal skog*, finns inte någon säkerställd trend. Denna indikator har legat under ursprungsnivån (2002) för alla år utom 2011 (figur 4).

Figur 3. Utvecklingen av miljömålsindikatorn för *Levande skogar* i Dalarna. Indikatorn har en signifikant positiv trend med 1,2 % per år i Dalarnas län 2002-2015 (**, $p = 0,009$, $r^2 = 0,44$, $N = 14$).

Figur 4. Utvecklingen av index för *Gammal skog* i Dalarna. Ingen signifikant förändring i Dalarnas län 2002-2015 (inte signifikant, $p = 0,63$, $r^2 = 0,02$, $N = 14$).

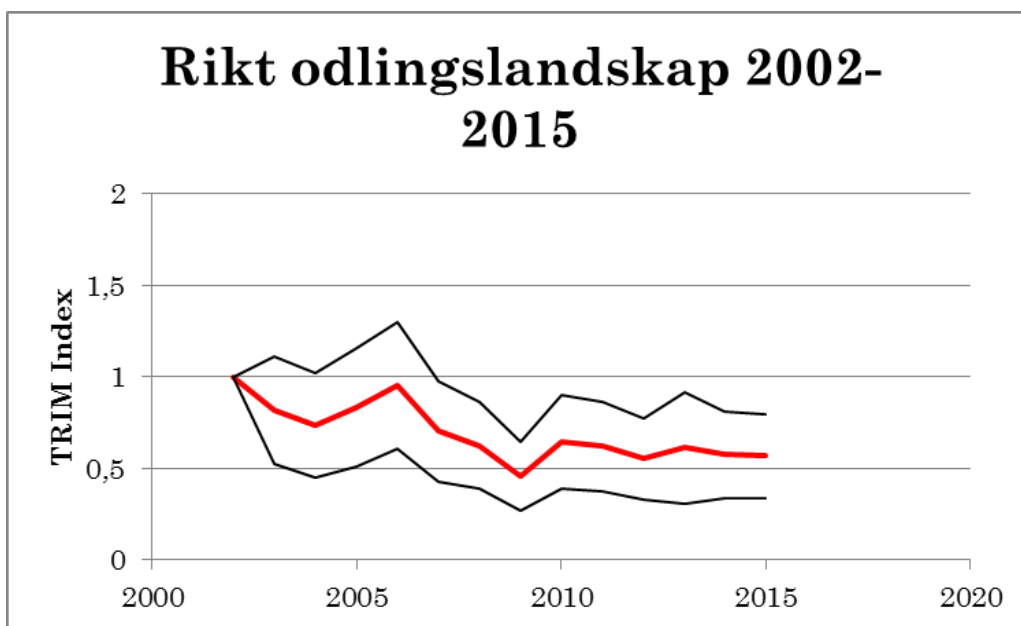
Ett rikt odlingslandskap

För miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* ingår följande arter som indikatorer; tofsvipa, sånglärka, ladusvala, buskskvätta, törnsångare, ängspiplärka, gulärta, törnskata, stare, gulsparr, pilfink. För miljömålet *Ett rikt odlingslandskap* finns en säkerställd negativ trend när det kommer till miljöindikatorerna hos fåglar i denna miljö (figur 5). Flera av arterna som ingår i miljömålsindikatorn har minskat. Anledningen till arternas tillbakagång är säkert flera, men en minskad mångfald av miljöer och en minskad areal gynnsamma miljöer i länet bidrar till tillbakagången. Den nationella beräkningen av indikatorn visar också på en vikande trend, men minskningen är inte lika stor (Green m.fl. 2016).

Storspöven minskar i Dalarnas odlingslandskap.

För delindikatorn *Ängs- och betesmarker* är det följande fågelarter som ingår; tofsvipa, storspö, ladusvala, stenskvätta, buskskvätta, törnsångare, törnskata, stare och gulsparr. De sex sistnämnda är även indikatorer för *Småbiotoper*. En kraftigare minskning finns även för arterna som ingår i delindikatorn *Ängs- och betesmarker* i Dalarna (figur 6). Situationen för alla dessa arter är ogynnsam och några av dessa tidigare arter har lyfts in i rödlistan 2015 (ArtDatabanken 2015).

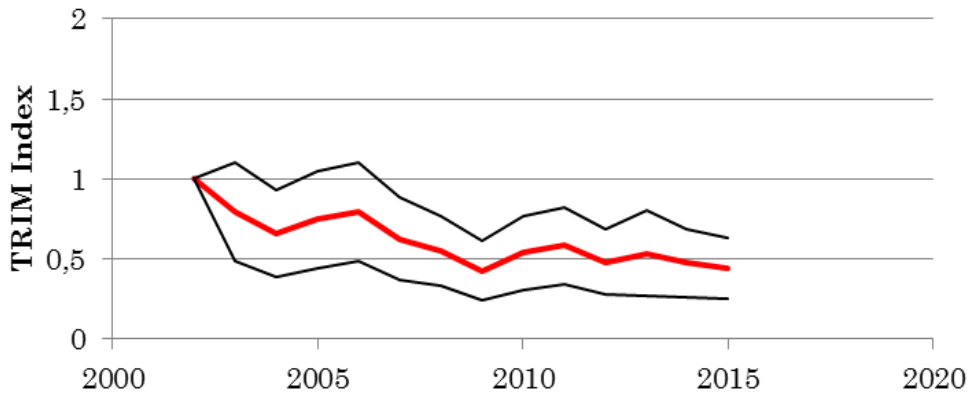
Figur 5. Utvecklingen av miljömålsindikatorn för *Ett rikt odlingslandskap* för Dalarna under perioden 2002 till 2015. Indikatorn visar på en signifikant minskning med 2,9 % per år i Dalarnas län 2002-2015 (**, $p = 0,001$, $r^2 = 0,61$, $N = 14$).

Den negativa trenden är lika negativ för delindikatorn *Småbiotoper*. Ingående arter för indikatorn är stenskvätta, buskskvätta, törnsångare, törnskata, stare och gulspurv. Sammantaget visar alla odlingslandskapets indikatorer på kraftiga negativa trender. Här krävs stora insatser för att vända utvecklingen. Insatser som gynnar ängs- och betesmarkerna och deras areal krävs, samt insatser som gynnar småbiotoper som exempelvis åkerholmar, stenrösen, stenmurar, öppna diken och bärande träd.

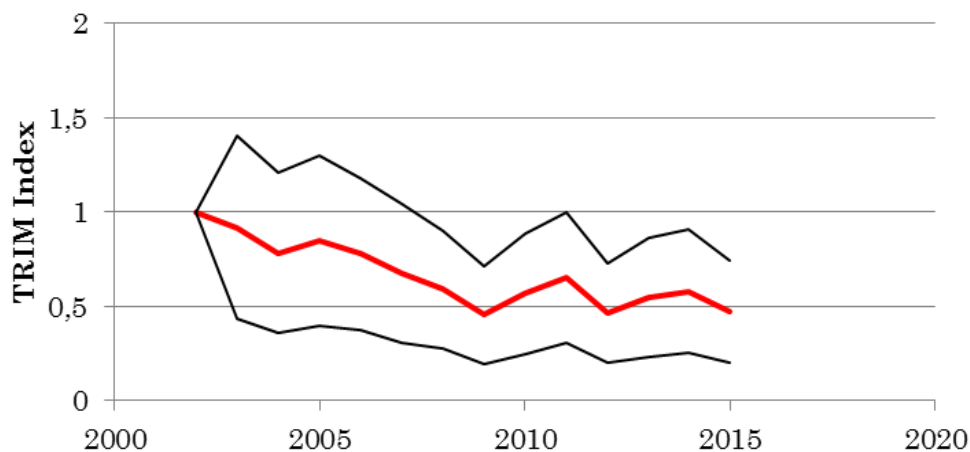
Staren är en av odlingsmarkens fåglar, som har minskat kraftigt på senare år.

Ett rikt odlingslandskap - Ängs- & betesmarker 2002- 2015

Figur 6. Utvecklingen av index för arter knutna till ängs- och betesmarker i Dalarna. Indexet minskade signifikant med 3,4 % per år i Dalarnas län 2002-2015 (***, $p = 0,0001$, $r^2 = 0,72$, $N = 14$).

Ett rikt odlingslandskap - Småbiotoper 2002-2015

Figur 7. Utvecklingen av index för småbiotoper i Dalarna under perioden 2002 till 2015. Indexet minskade signifikant med 3,6 % per år i Dalarnas län 2002-2015 (***, $p = 0,00006$, $r^2 = 0,75$, $N = 14$).

Storslagen fjällmiljö

Miljökvalitetsmålet *Storslagen fjällmiljö* och delindikatorer för *Fjällhed* och *Fjällskog* beräknas här endast på data från standarddruttr som klassats som fjällstandarddruttr. Det finns fem fjällstandarddruttr i Dalarnas län vilket naturligtvis ger en något osäker bild av utvecklingen.

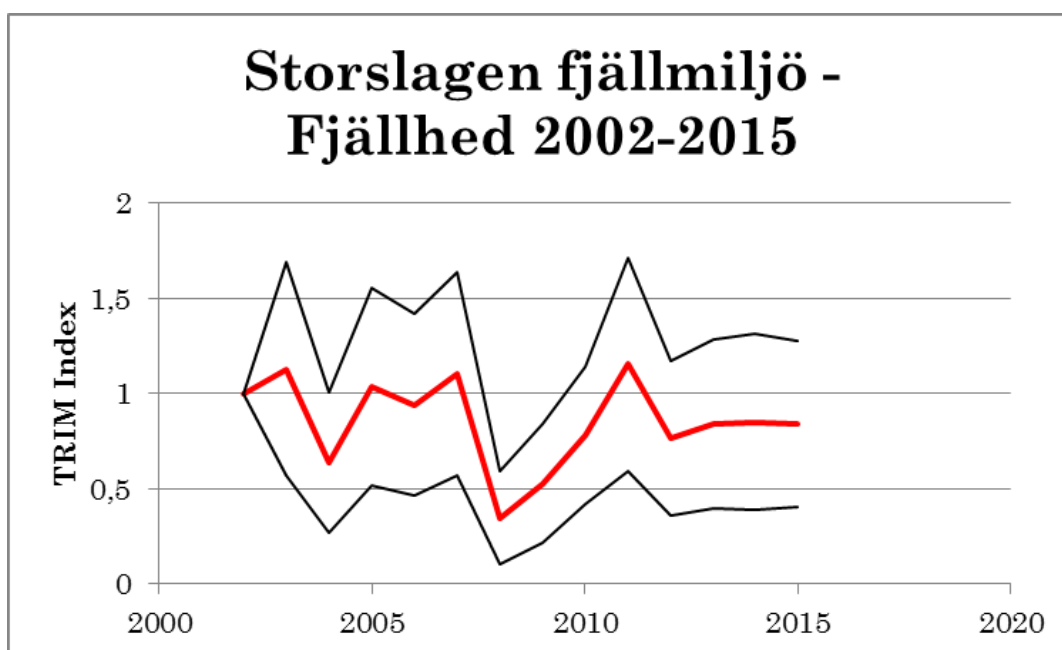

Ljungpipare på fjällheden mellan Nipfjället och Städjan. Foto: Sebastian Kirppu.

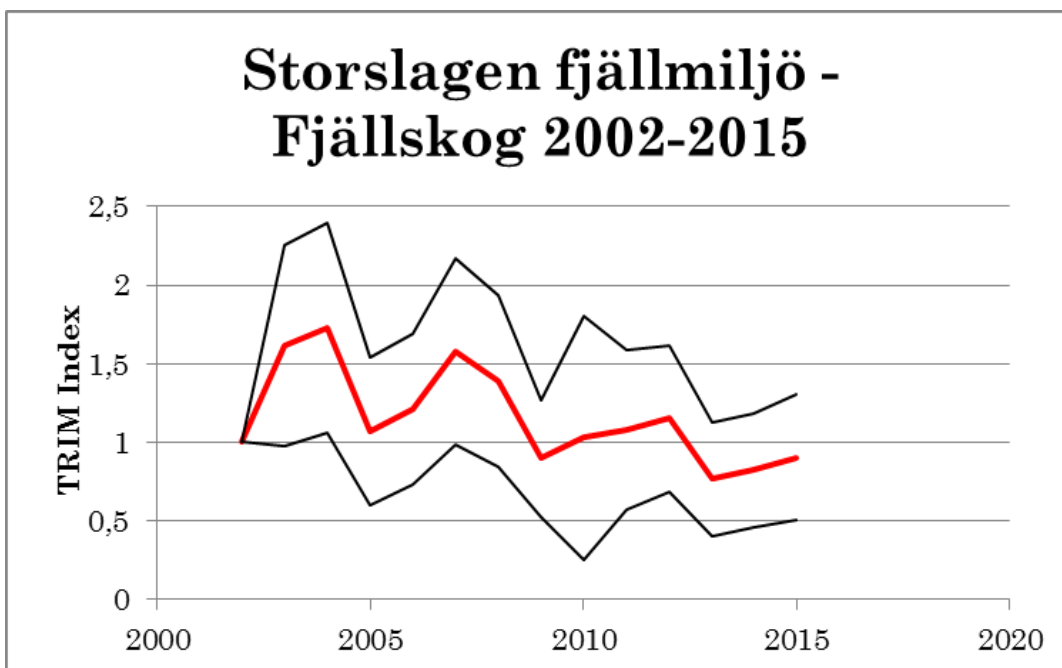
I denna rapport ingår i indikatorerna för *Storslagen fjällmiljö – fjällhed*: ljungpipare, stenskvätta, ängspiplärka (figur 8), och för *Storslagen fjällmiljö – fjällskog*: rödvingetrast, rödstjärt, lövsångare, bergfink (figur 9).

För miljökvalitetsmålet *Storslagen fjällmiljö – fjällhed* finns ingen säkerställd trend (figur 8) medan det för miljökvalitetsmålet *Storslagen fjällmiljö – fjällskog* finns en säkerställd negativ trend i fågelfaunan (figur 9).

Länsstyrelsen Dalarna har i egen regi arbetat med miljöövervakning av fågelfaunan i Dalafjällen sedan 10 år tillbaka. I denna miljöövervakning ingår i stort sett alla fjällområden i länet. I 12 stycken ekorutor finns 24 stycken 20-punktersruttr som inventeras med cirka två års mellanrum. Inventeringsruttrerna ligger i både fjällheds- och fjällskogsmiljöer. Resultatet från fjällfågelinventeringen har analyserats tillsammans med standardruttrerna för att få ett säkrare underlag och det gemensamma resultatet visar inte på några signifikanta trender (Gunnarsson 2016). En egen rapport om miljöövervakningen av fjällfåglar har gjorts av Länsstyrelsen och finns att ladda ner på Länsstyrelsen Dalarnas hemsida.

Figur 8. Utvecklingen av miljömålsindikatorn för *Storlagen fjällmiljö – fjällhed* i Dalarna 2002 till 2015. Ingen signifikant förändring i Dalarnas län under perioden (inte signifikant, $p = 0,51$, $r^2 = 0,04$, $N = 14$).

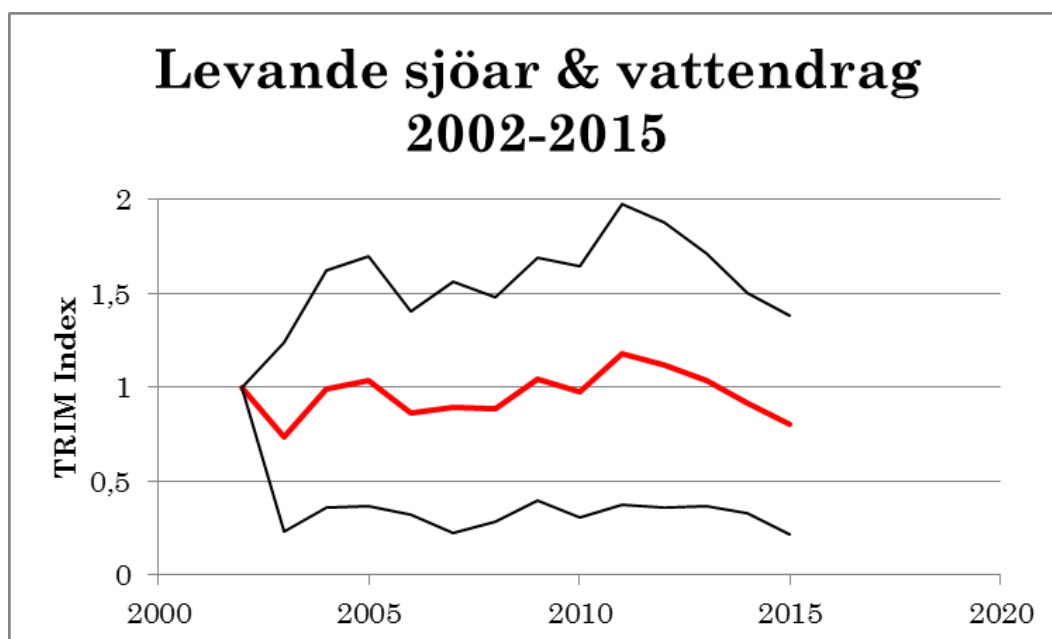
Figur 9. Utvecklingen av miljömålsindikatorn för *Storlagen fjällmiljö – fjällskog* i Dalarna 2002 till 2015. Under perioden har en signifikant minskning med 4,6 % per år skett i Dalarnas län 2002-2015 (*, $p = 0,02$, $r^2 = 0,39$, $N = 14$).

Levande sjöar och vattendrag

Även miljö kvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag* har en egen indikator. I denna indikator ingår arterna: storlom, smålom, knipa, fiskgjuse, drillsnäppa och fisktärna. Miljömålsindikatorn uppvisar ingen säkerställd trend men man kan ana en minskning de senaste åren i diagrammet (figur 10).

Dvärgmåsen häckar på några få platser i Dalarna, som alla är fina fågelsjöar.

Figur 10. Utvecklingen av miljömålsindikatorn för *Levande sjöar och vattendrag* i Dalarna för perioden 2002 till 2015. Indikatorn visar inte på någon signifikant förändring i Dalarnas län 2002-2015 (inte signifikant, $p = 0,54$, $r^2 = 0,03$, $N = 14$).

Myllrande våtmarker

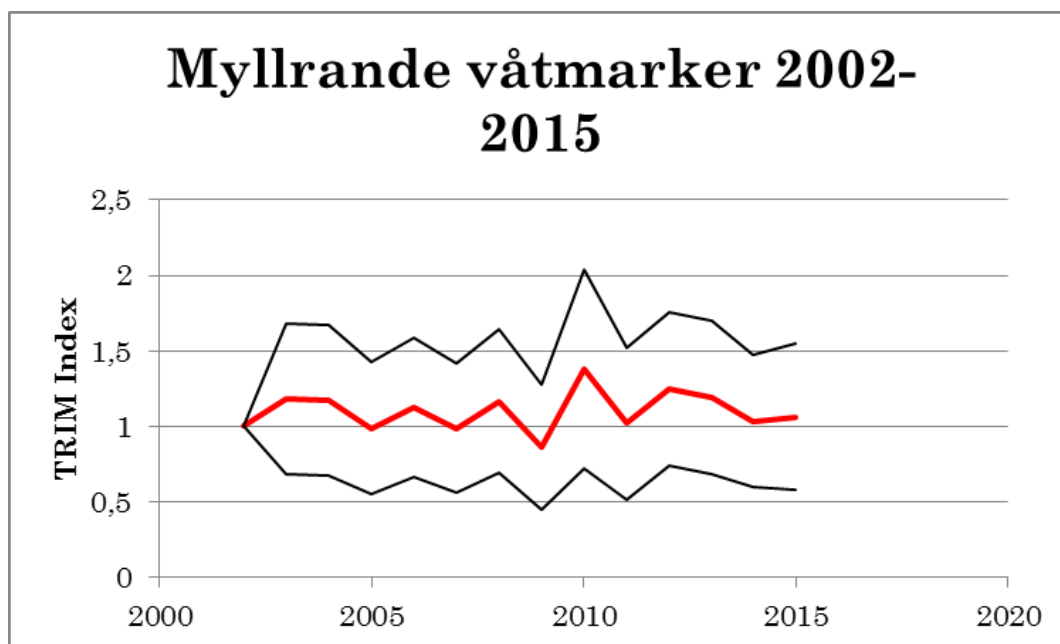
För indikatorn för miljö kvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* ingår arterna: smålom, kricka, sångsvan, trana, ljungpipare, enkelbeckasin, småspov, grönbena och gluttsnäppa. Enligt bedömningen finns ingen säkerställd trend för indikatorn för *Myllrande våtmarker* i Dalarna (figur 11). Inte heller de nationella indikatorerna visar på statistiskt säkerställda förändringar (Green m. fl. 2016).

Krickpar i ett lämpligt häckningsområde.

Sångsvanar på vårisen.

Figur 11. Utvecklingen av miljömålsindikatorn för *Myllrande våtmarker* i Dalarna för perioden 2002 till 2015. Indikatorn visar inte någon signifikant förändring i Dalarnas län 2002-2015 ($p = 0,72$, $r^2 = 0,01$, $N = 14$)

Populationstrender för Dalarnas fåglar

I denna del visas resultat för utvecklingen och populationstrender för de 96 arter som ingår i bedömningen av Dalarnas fåglar under åren 2002-2015. Naturligtvis har fler fågelarter setts under inventeringarna, men bara arter med tillräckligt många individer registrerade per år för att kunna göra statistiska uppskattningar av trender, är med i resultaten här.

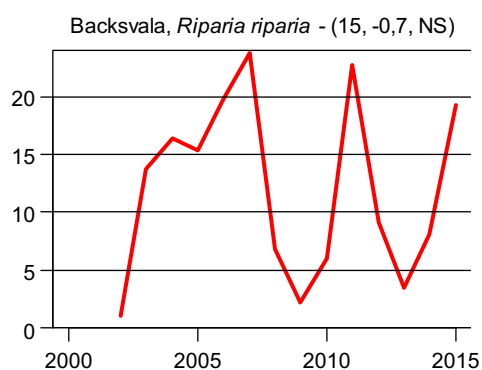
Av de arter som trender har beräknats baserat på Dalarnas standarddruttrar har 26 arter minskat signifikant (negativa trender) och 11 arter har ökat signifikant (positiva trender; tabell 1). Bland de arter som har minskat har tornseglare, tofsvipa, sävparv, gråsparv och gulsparv de största minskningarna per år och smålom, tofsmes och härmsångare har de största ökningarna per år (tabell 1). Utöver denna tabell finns det arter som har än större förändringstakt, men på grund av litet statistiskt underlag blir inte trenderna statistiskt säkerställda, till exempel hussvala (se nedan).

Tabell 1. Arter med signifikanta trender där arter markerade med röd färg (ovan den streckade linjen) har minskande trend och arter markerade med grönt har en ökande trend. I tabellen visas även förändringstakten i procent per år och trendens signifikans där: * = < 95 %, ** = < 99 % och *** = < 99,9 %.

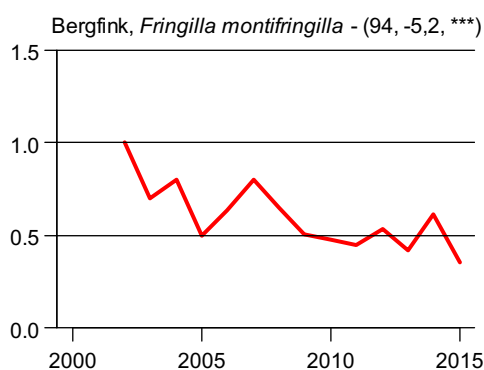
Art	Förändring (% per år)	Signifikans
Kricka	-6,07	*
Kanadagås	-7,69	***
Tofsvipa	-10,5	*
Grönbenä	-3,69	*
Drillsnäppa	-6,62	**
Gluttsnäppa	-3,26	**
Fiskmå	-4,43	***
Tornseglare	-12,15	***
Korp	-3,82	*
Kråka	-3,61	**
Skata	-4,3	**
Talltita	-4,39	**
Björktrast	-4,25	***
Rödvingetrast	-0,95	***
Stenskvätta	-4,96	*
Buskskvätta	-4,32	***
Ärtsångare	-3,38	*
Ängspiplärka	-4,13	**
Sädesärla	-8,31	***
Gulärla	-6,54	***
Stare	-6,92	**
Grönfink	-8,64	***
Bergfink	-5,21	***
Gulsparv	-8,89	***
Sävparv	-11,86	***
Gråsparv	-13,67	**

Smålom	9,57	*
Trana	4,49	**
Enkelbeckasin	1,05	*
Skogssnäppa	4,47	**
Gök	2,64	**
Talgoxe	4,76	***
Tofsmes	8,32	***
Gärdsmyg	3,04	*
Dubbeltrast	3,7	*
Härmsångare	5,84	*
Svarthätta	3,13	**

Diagrammen (nedan) visar art för art i bokstavsordning med korta kommentarer till utvecklingen i text. I kommentarerna tas ofta jämförelser upp med utvecklingen för arten i Sverige och då jämförs resultatet med utvecklingen i alla standarddruttr som följs i Sverige under samma period 2002 till 2015 (Green m.fl. 2016). Ovanför varje diagram redovisas också viss statistik, exempelvis för backsvala (15, -0,7, NS). Det som redovisas är först medelantalet fåglar som observerats i Dalarna, sedan följer genomsnittlig trend i procent per år, och slutligen statistisk signifikans (NS = ej signifikant, * < 95 %, ** < 99 % och *** < 99,9 %).

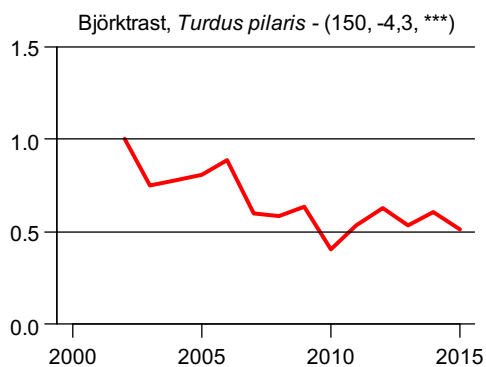

Backsvala har i Sverige minskat mycket kraftigt den sista tio årsperioden. Det är dock mycket få observationer per år i standarddruttrerna både i Dalarna och över landet som helhet, vilket gör resultatet något osäkert. För att få en bra koll på backsvalans utveckling i Dalarna behövs kompletterande undersökningar.

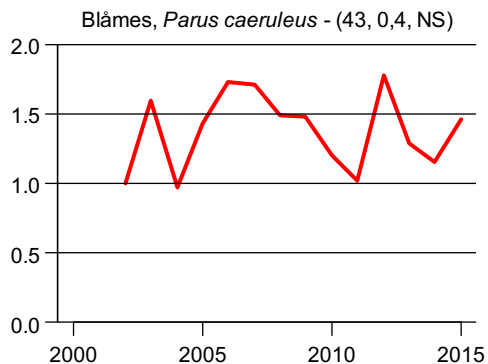

Bergfink har minskat signifikant i Dalarna liksom den gjort i hela Sverige.

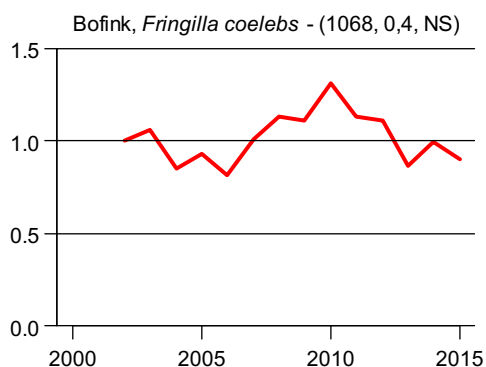

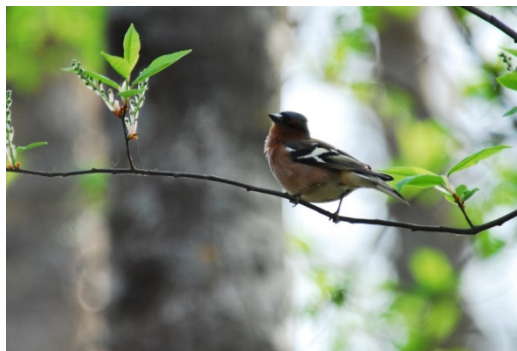
Björktrastpopulationen minskar signifikant både i Dalarna och i Sverige som helhet. En trend som visar sig även i Danmark där björktrasten minskat med 80% på 20 år.

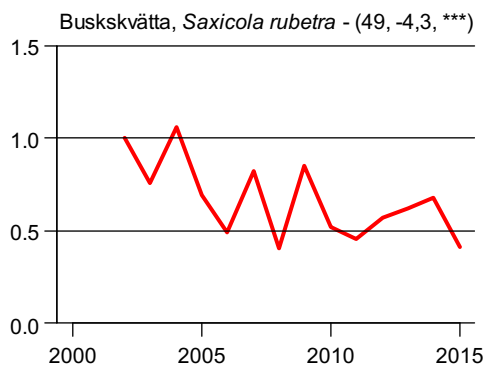

Blåmes är tillsammans med talgoxen en av de vanligaste fåglarna på fågelbordet under vintern. Populationen i Dalarna är stabil. För alla standardrutter i Sveriges del är trenden signifikant ökande.

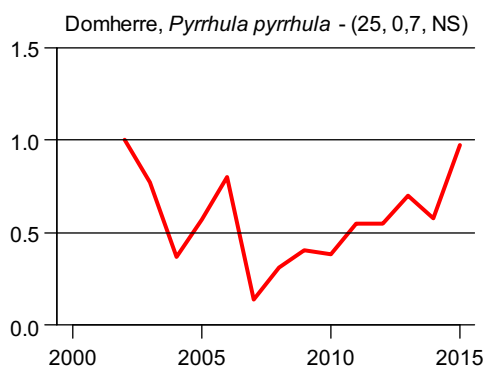

Bofink är fortfarande tillsammans med lövsångaren landets vanligaste fågel och i Dalarna ökar den något men inte signifikant. Ökningen i Sverige är däremot signifikant.

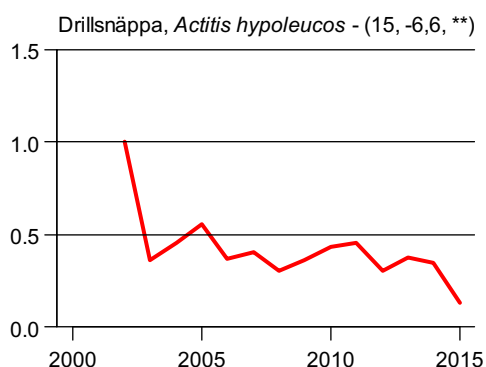

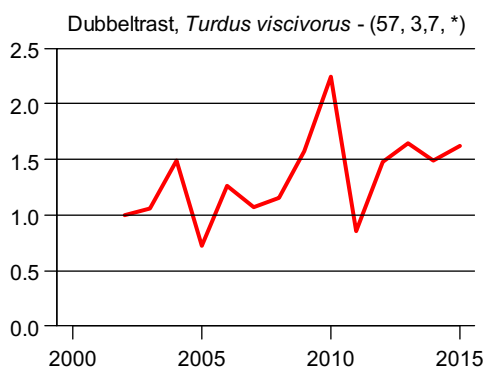
Buskskvätta har en stadigt och signifikant nedåtgående trend både i Dalarna och i landet i övrigt.

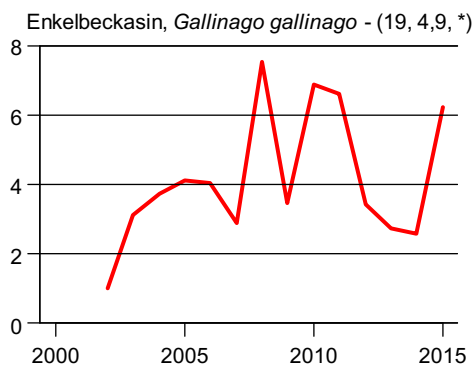
Domherre verkar återhämtat sig något från en svacka under mitten av perioden. I landet i övrigt är trenden en svag och signifikant ökning för domherre.

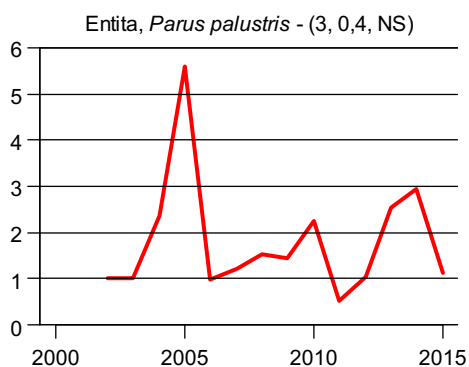
Drillsnäppa har rasat i populationsstorlek i Dalarna. Trenden är signifikant och fortsatt nedåtgående. Samma negativa trend gäller för hela landet.

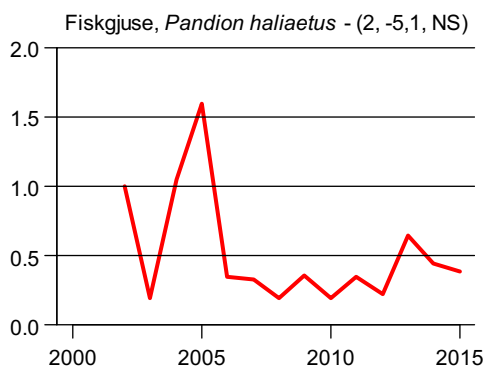
Dubbeltrast ökar signifikant i Dalarna vilket den även gör i Sverige.

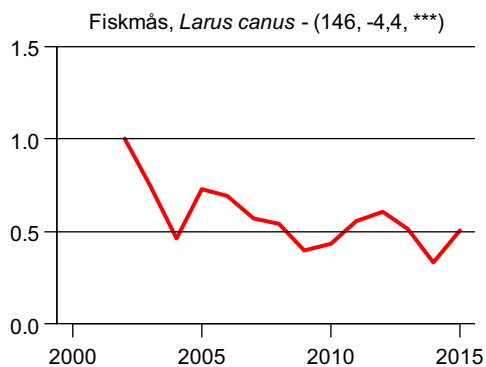
Enligt standardrutterna i Dalarna har **enkelbeckasin** ökat signifikant, samma positiva trend har arten för alla Sveriges standardrutter.

Entita noteras bara med i medeltal 3 individer per år, vilket gör jämförelserna svåra. Inga signifikanta trender har kunnat identifieras och det samma gäller för hela Sverige.

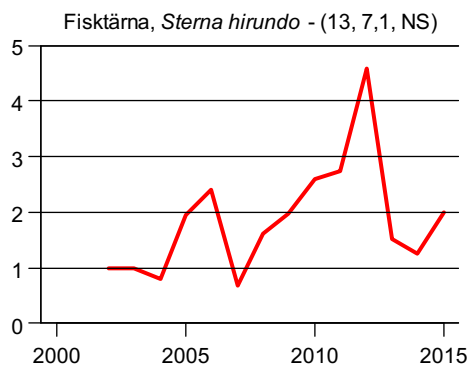

Fiskgjusebestånden i Dalarna och Sverige har varit stabila sedan år 2005 men möjligtvis skymtar en liten minskning men den är inte signifikant.

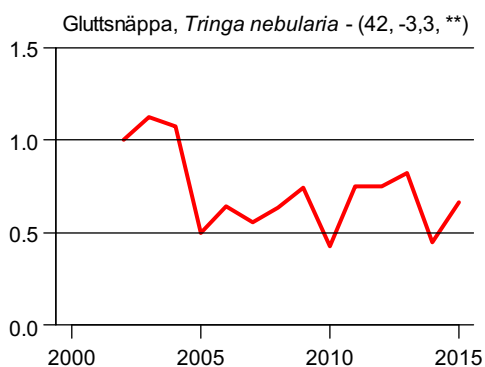

Fiskmåsens minskning i Dalarna är signifikant, medan den är stabil i landet i övrigt.

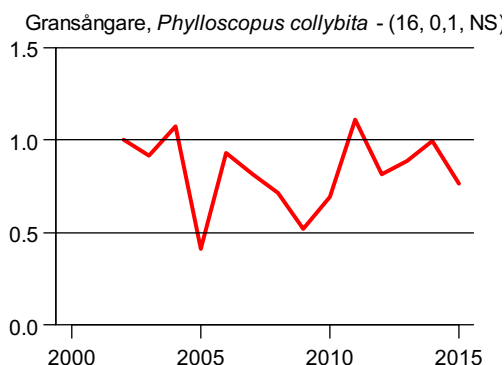

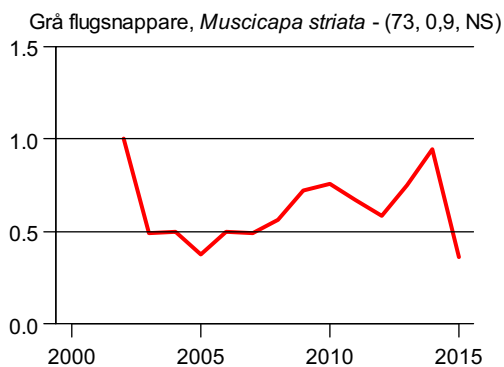
Fisktärna har ökat i något i Dalarna, men ökningen är inte signifikant. I landet som helhet är fiskmå stabil.

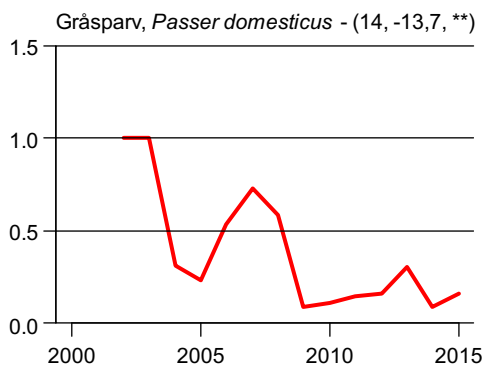
Gluttsnäppans populations-trend i Dalarna är signifikant minskande. Gluttsnäppan i Sverige har dock en stabil trend.

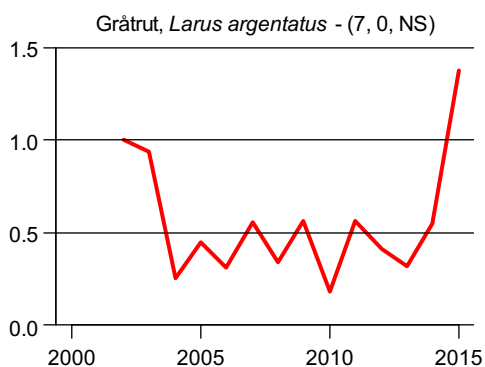
Gransångare har i Dalarna en stabil trend medan den i Sverige ökar i både den sydliga och nordliga populationen (*Phylloscopus collybita collybita* i söder och *P. c. abietinus* i norr).

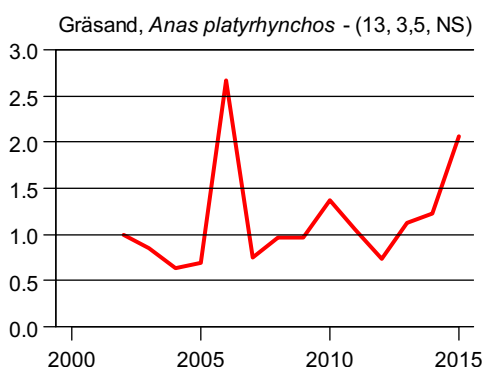
Populationstrenden för **grå flugsnäppare** är stabil. För Sverige som helhet har den ökat signifikant.

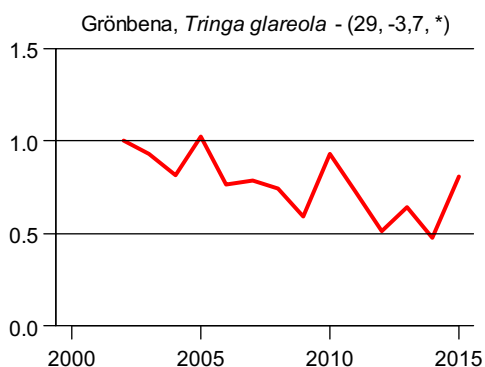
Dalarnas **gråsparvar** rasar i populationsstorlek. Trenden är signifikant och tydligt minskande. För standardrutterna i landet i övrigt är trenden stabil.

Gråtrut i Dalarna är stabil, till skillnad mot gråtruten i Sverige som signifikant minskar. Endast sju individer registreras på rutterna i Dalarna vilket gör resultaten osäkra.

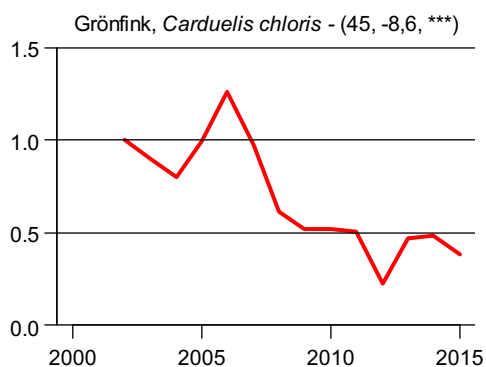

Populationstrenden för **gräsand** i Dalarna är svagt ökande, men inte signifikant. För Sverige är trenden stabil för gräsand.

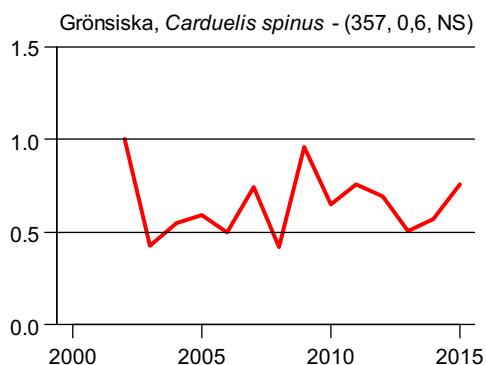

Grönbena i Dalarna har minskat signifikant, medan den är stabil i landet som helhet.

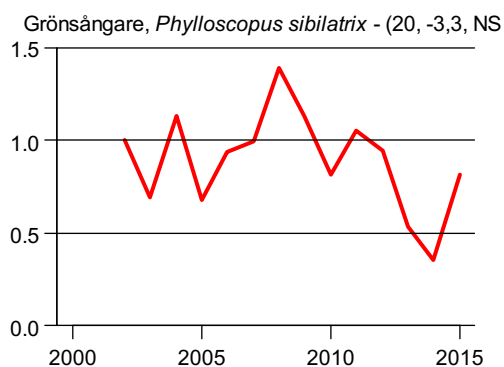

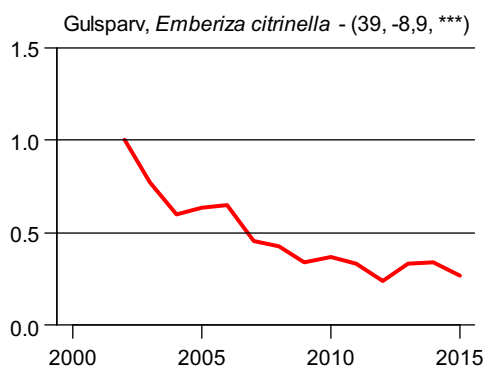
Grönfink minskade kraftigt för några år sedan på grund av virussjukdomen gulknopp. Minskningen fortsätter dock i både Dalarna och landet i övrigt.

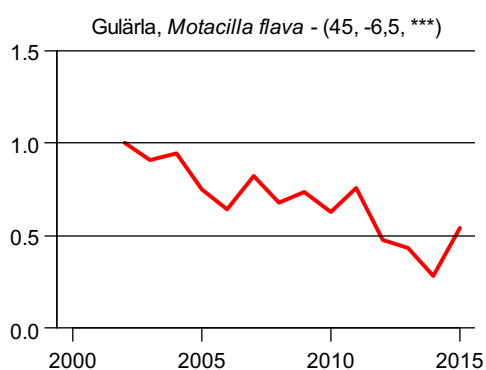
Grönsiskans populationstrend är svagt ökande i Dalarna, men dock inte signifikant. I Sverige ökar grönsiskan signifikant.

Grönsångare minskar i Dalarna men inte signifikant. För landet i övrigt kan en svag ökning skönjas men inte heller här signifikant.

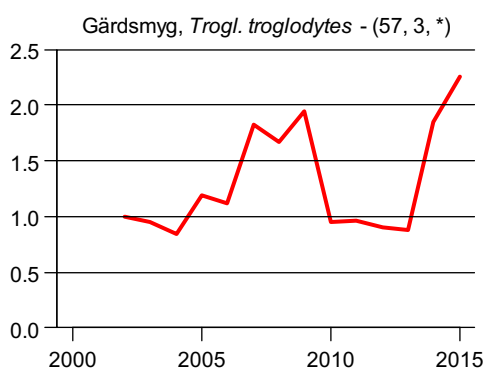
Populationstreden för en av våra vanligaste fåglar i jordbruksbygderna, **gulsparr**, störttycker både Dalarna och hela landet. Gulsparven är enligt rödlistan 2015 klassad som VU (sårbar).

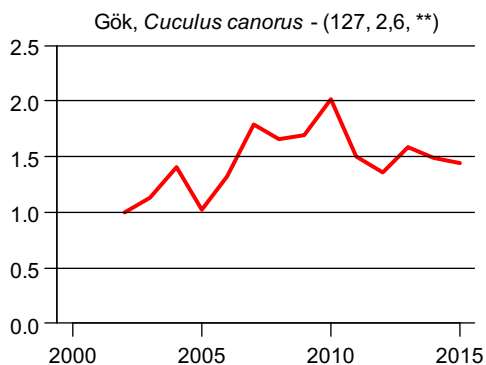
Gulärlans populationstrend är starkt minskande och signifikant. För Sverige är det ingen signifikant trend för den nordliga rasen *Motacilla flava thunbergi*, som är den som är vanligast i Dalarna, medans den sydliga rasen *M. flava flava* ökar.

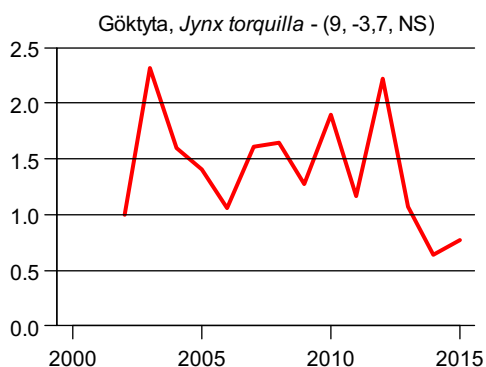
Gulälans nordliga ras, *Motacilla flava*

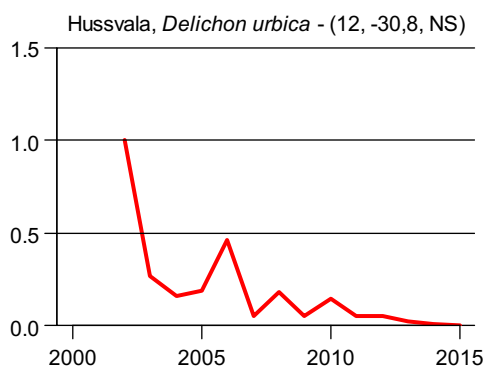
Gärdsmyg ökar svagt i länet. Ökningen kan även skönjas i resultaten för hela Sverige och då är ökningen starkt signifikant.

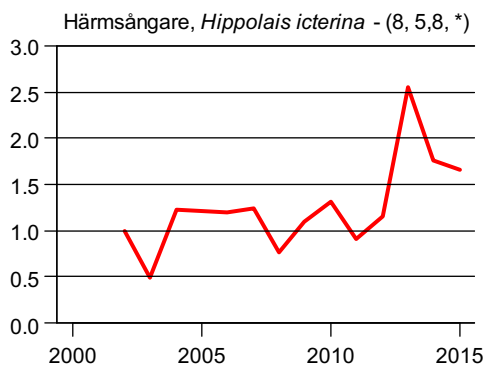
Enligt standarddruttinventeringen har **gök** ökat i Dalarna under denna tidsperiod 2002-2015. Historiska data för Sverige visar dock en minskning för göken den senaste 40-årsperioden.

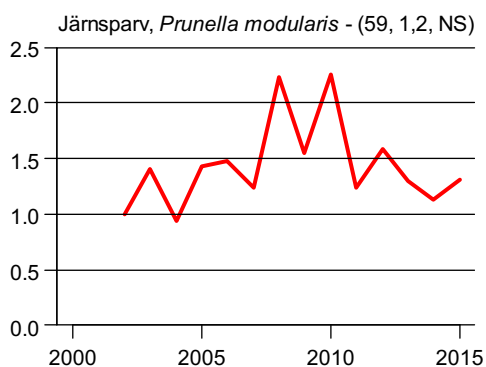
Göktyta minskar i Dalarna, men dock inte signifikant. Göktytan i Sverige visar däremot en signifikant ökning i populations-trenden.

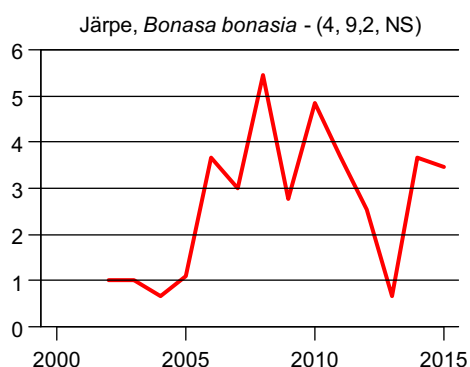
Hussvala har minskat kraftigt i Dalarna, dock utan signifikans. Det är den art som har den snabbaste tillbakagången med -30,8% per år under perioden, men eftersom så få individer rapporteras årligen blir inte statistiken svag. Däremot finns en signifikant minskning för hussvala med mellan 60-70% under den sista 40-årsperioden i Sverige.

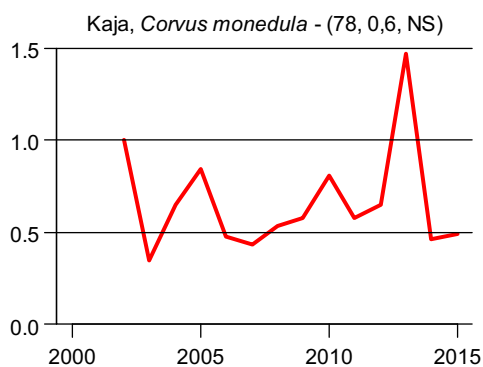
Härmsångare har i Dalarna ökat signifikant medan den i Sverige som helhet har en stabil populationstrend.

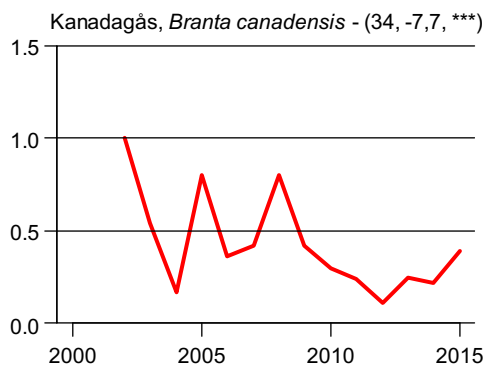
Järnsparvens populationstrend i Dalarna är stabil. Järnsparv ökar dock svag signifikant i landet som helhet.

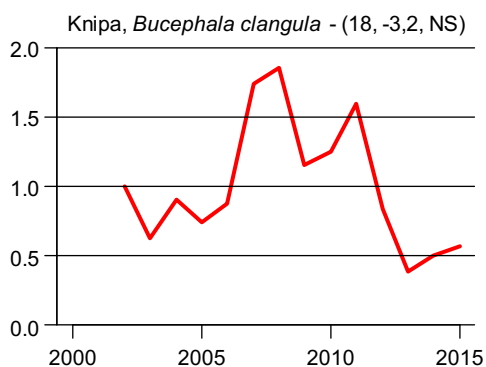
Järpens trend fluktuerar, eftersom det bara rapporteras några få individer per år, liksom den gör för de andra skogshönsfåglarna. I Dalarna kan ingen signifikant trend ses och inte i landet som helhet.

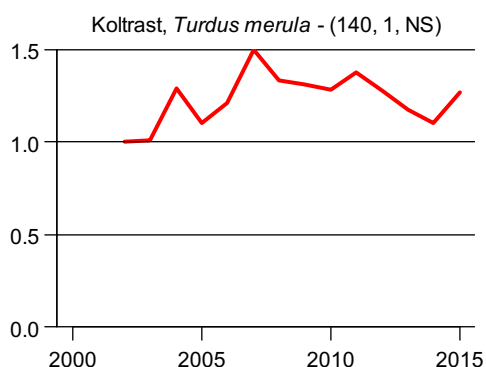
Populationstrenden för **kaja** i Dalarna verkar vara stabil, samma utveckling som gäller för landet i övrigt.

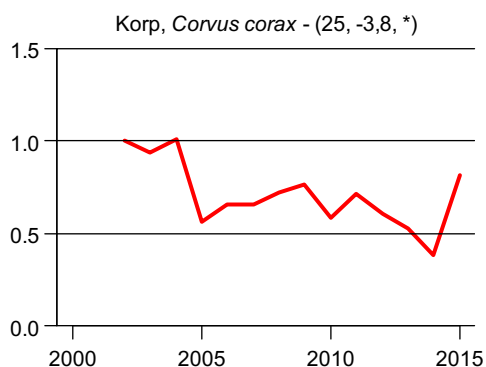
Kanadagås minskar nu signifikant i Dalarna och även i landet som helhet, efter att tidigare varit på gränsen till invasiv.

Populationstrenden för **knipa** i Dalarna är minskande men dock inte signifikant. Dock är den nationella minskningen för knipa i Sverige signifikant.

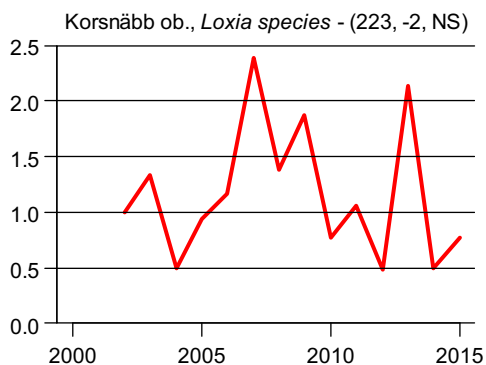

Sveriges nyligen framröstade nationalfågel, **koltrast**, har en stabil populationstrend i Dalarna. I landet i övrigt har den en svag men signifikant ökning.

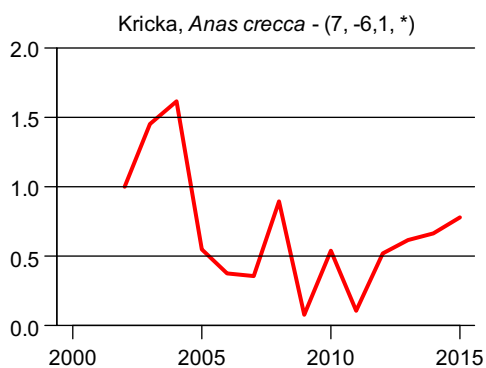
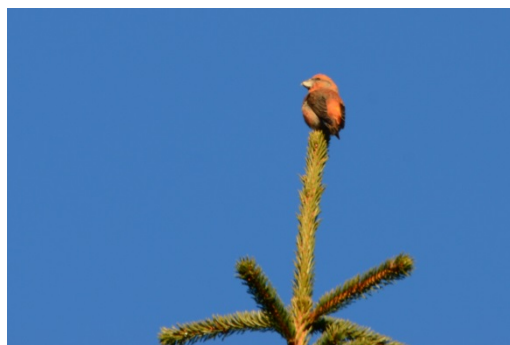

Vår största kråkfågel, **korp** minskar signifikant i Dalarna medan den är stabil i Sverige som helhet.

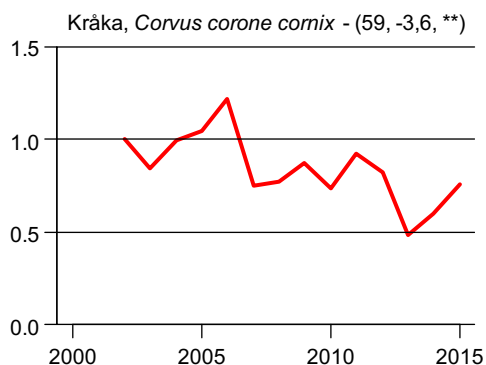

Korsnäbbar, som inte identifierats till art, har en fluktuerande populationstrend och en minskning kan skönjas dock utan signifikans. Trenden för landet är en svag men signifikant ökning.

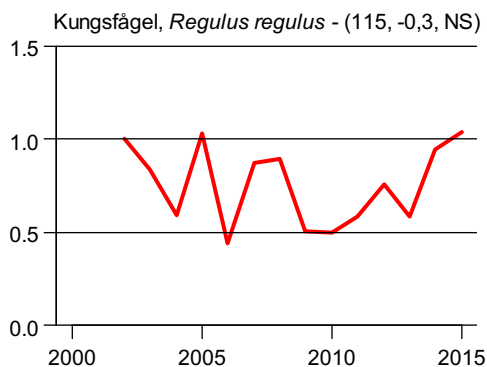

Dalarnas **krickor** minskar under tidsperioden vilket de också gör i landet som helhet.

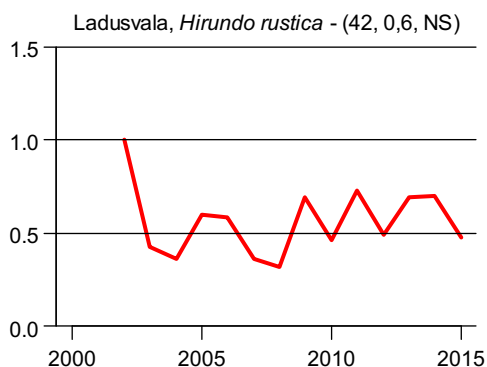

Kråka visar på en signifikant minskande populationstrend i Dalarna och trenden för Sverige är också minskande.

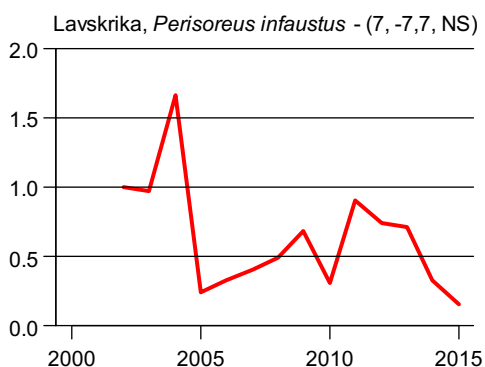

Kungsfågeln populationstrend är stabil i Dalarna. För landet som helhet har kungsfågeln minskat så mycket att den idag finns med på rödlistan, klassad som VU – sårbar.

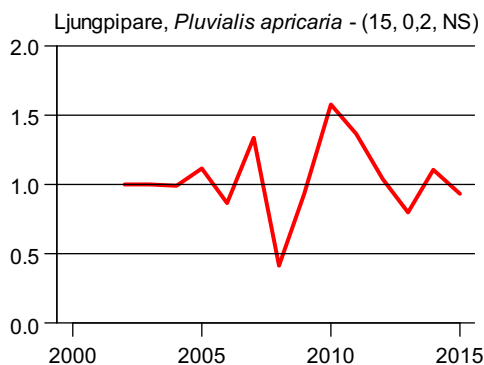

Ladusvala är den enda svalarten som visar på en positiv trend i Dalarna och i landet i övrigt. Dalarnas trend är dock inte signifikant vilket trenden för Sverige är.

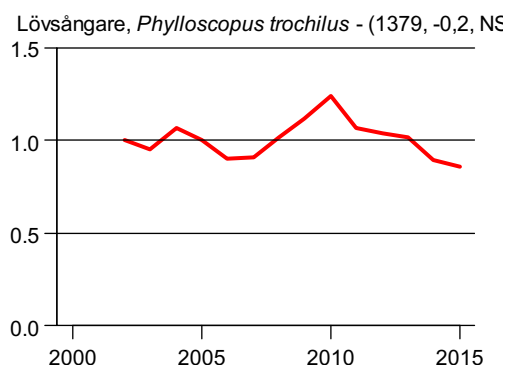

Lavskrika har minskat kraftigt i Dalarna under perioden men eftersom det årligen är få observationer blir inte trenden signifikant. Dock har den en liten och svagt signifikant ökning i landet.

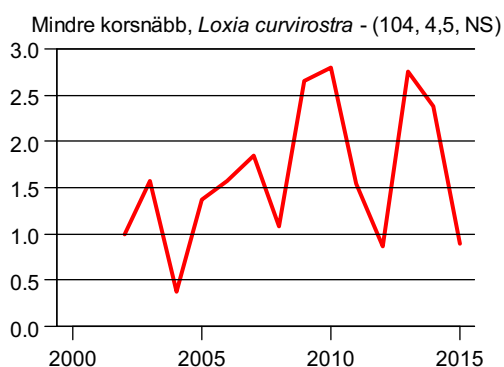

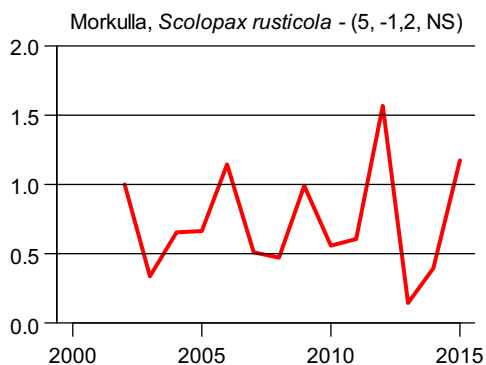
Ljungpiparens populations-trend är stabil i Dalarna. För landet i övrigt är trenden en svag men signifikant ökning.

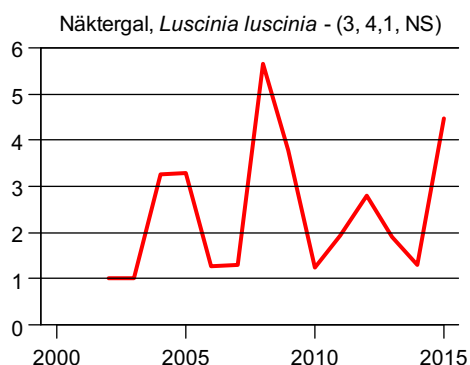
Lövsångarens trend är i stort sett stabil för Dalarnas län och det är den även för landet i stort. Däremot minskar lövsångarna i de norra delarna av landet. Dock är lövsångaren fortfarande Sveriges vanligaste fågel.

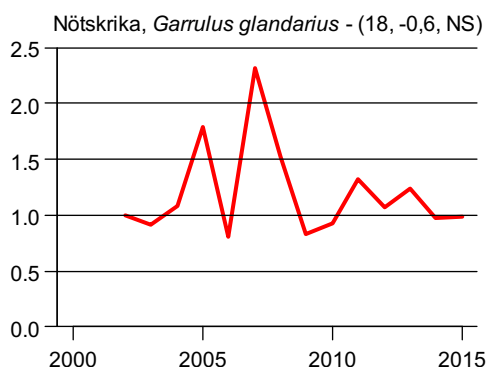
Ingen statistiskt säkerställd trend kan ses från Dalarnas standardrutter för **mindre korsnäbb**, men en svag ökning kan skönjas. Samma ökande trend finns för arten i hela landet och är då signifikant.

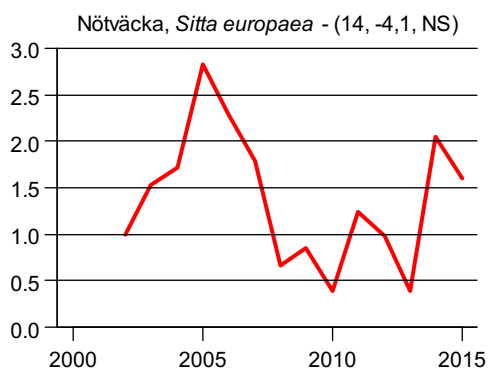
Morkullans populationstrend i Dalarna är svagt minskande, dock inte signifikant. Däremot är trenden för landet i stort att den har ökat svagt, dock inte signifikant.

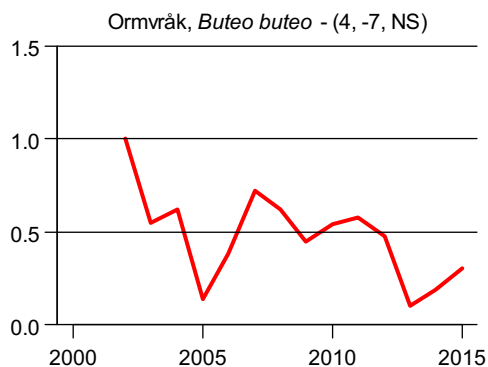
Dalarnas **näktergalar** är få till antalet med endast i medel 3 individer per år och därför är det svårt att säga något om populationstrenden. Däremot har näktergalen i Sverige minskat signifikant.

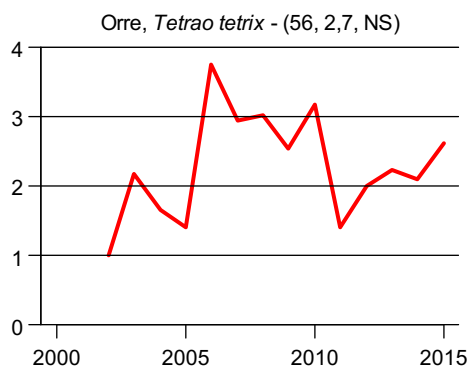
Den vackra **nötskrikan** har en stabil trend i Dalarna. Samma stabila situation gäller för arten i landet i övrigt.

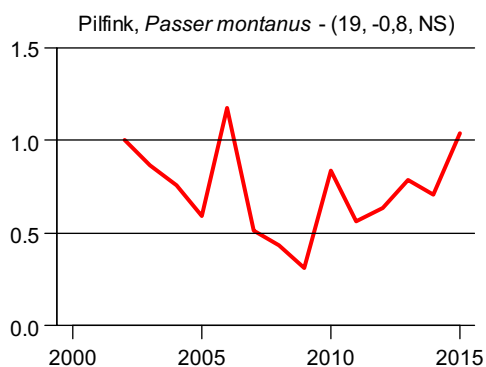
Nötväcka i Dalarna visar på en minskande trend men den är inte signifikant. Tvärt emot visar trenden för Sverige på en signifikant ökning för nötväcka.

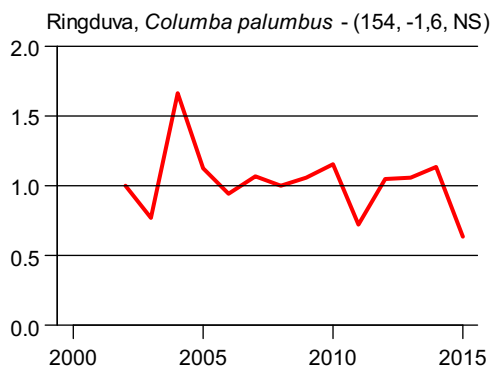
Ormvråk minskar något i Dalarna, men inte signifikant då antalet observationer är alldeles för få. För landet som helhet är ormvråkens trend utifrån standarddrutterna stabil.

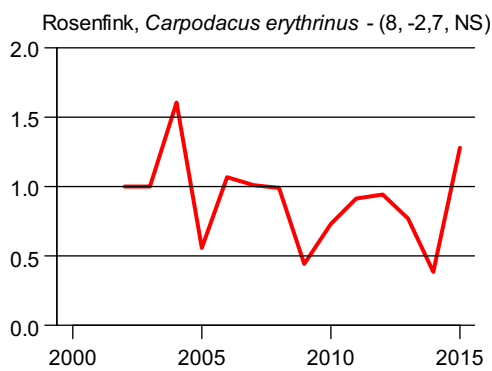
Orrens populationstrend är svagt ökande men inte signifikant. Trenden för Sveriges standarddrutten är stabil.

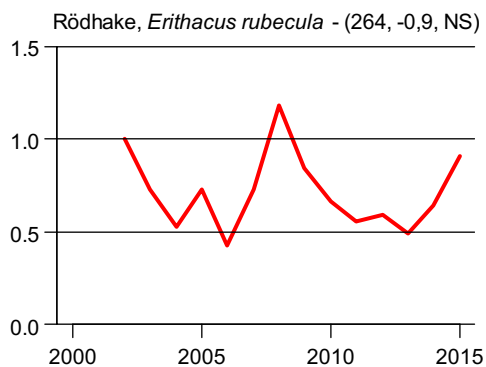
Pilfinkens population i Dalarna är stabil. Den stabila trenden finns även för Sverige som helhet.

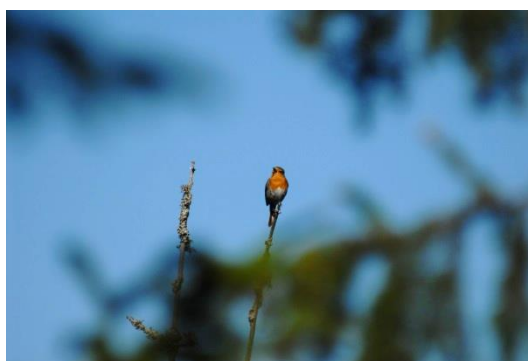
Ringduva minskar i Dalarna, dock utan att vara signifikant, medan den det är en svag men signifikant ökning i Sveriges alla standarddruttr.

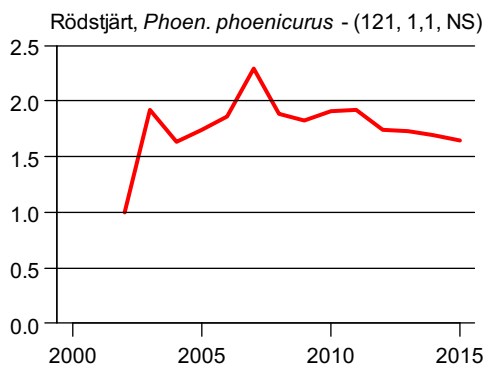

Rosenfink, som sent vandrat in till Sverige och vårt län, har numera en svag minskning, som dock inte är signifikant. Minskningen för arten i Sverige är ännu kraftigare och signifikant.

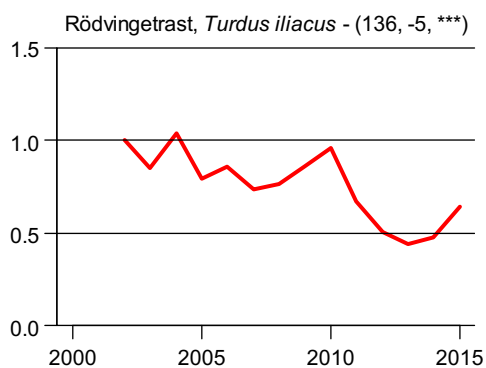

Populationstrenden för **rödhake** är stabil i Dalarna, även för landet i stort är trenden stabil.

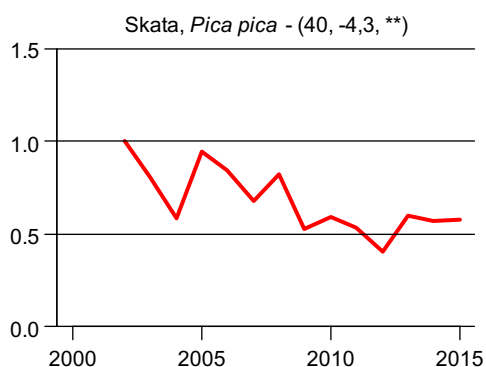

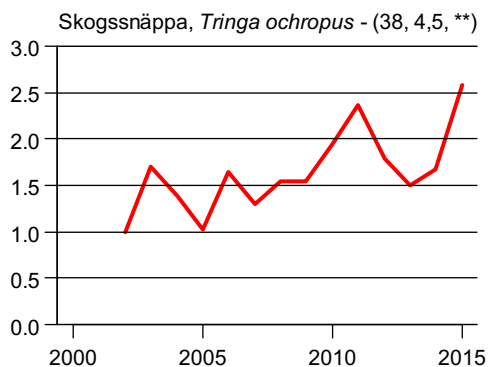
Rödstjärt har en svag ökning i länet, dock inte signifikant. En signifikant ökning ses över hela landet.

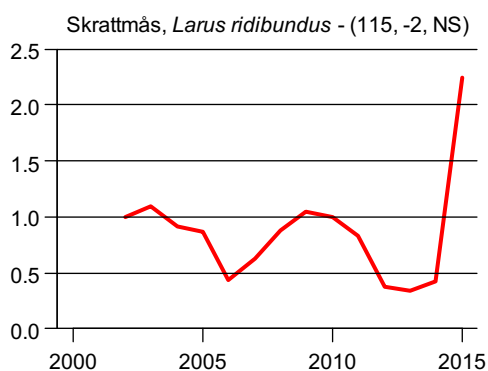
För **rödvingetrast** har en signifikant negativ trend i Dalarna. För landet i stort verkar minskningen vara mindre drastisk men trots allt signifikant.

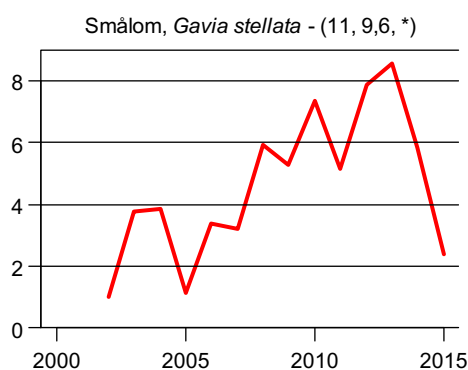
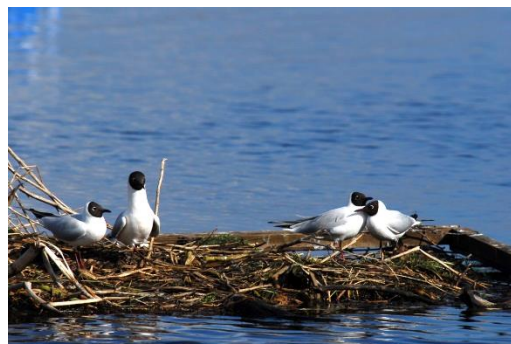
Skata har minskat signifikant i Dalarna enligt inventeringarna. För landet i övrigt verkar det som om skatans populations-trend är stabil.

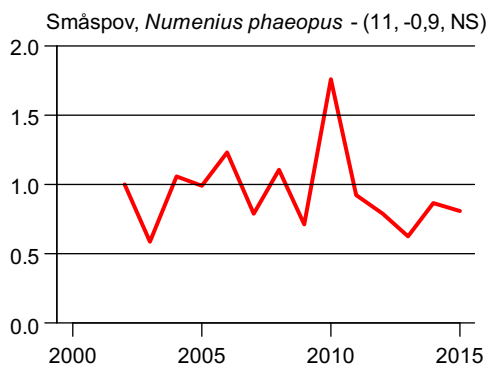
Skogssnäppa har ökat signifikant i Dalarna liksom den gjort i Sverige. Ökningen sker framför allt i de nordliga delarna av landet.

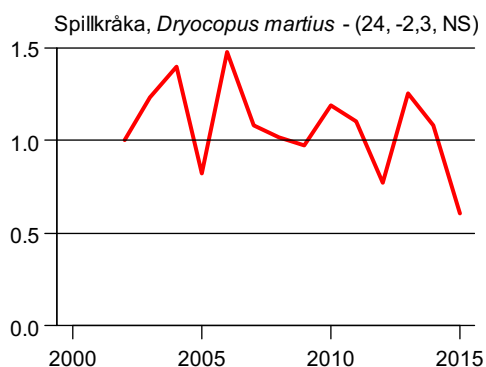
Trenden är negativ för **skrattmå** i Dalarna, men en markant uppgång vid 2015 års inventering. För landet i övrigt verkar den kraftiga minskningen av skrattmåspopulationen under 1980-90 talen stabiliserat sig, men arten visar på fortsatt signifikant minskning.

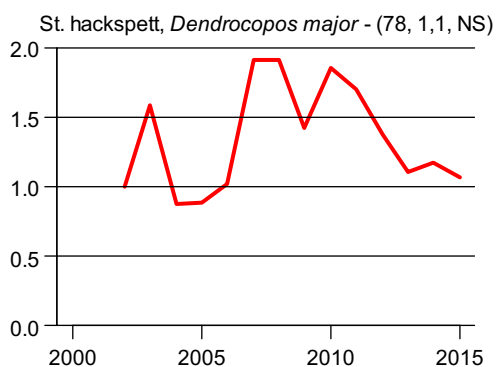
Smålommens trend är att den ökar signifikant i länet, vilket den även gjort i hela Sverige. Det går bra för smålommen, men en tydlig nedgång ses för 2015.

Småspov verkar vara stabil i Dalarnas län enligt standarddrutt-inventeringarna. Småspov är en karaktärsart i Dalafjällen. För landet som helhet finns en statistiskt säkerställd ökning av småspoven.

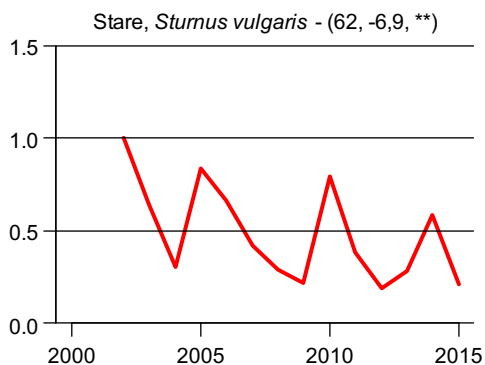

Den minskande trenden för **spillkråka** i länet är inte signifikant men den totala minskningen av arten i landet är statistiskt säkerställd. Spillkråkan har nu även hamnat på rödlistan (ArtDatabanken 2015) på grund av den minskning som skett.

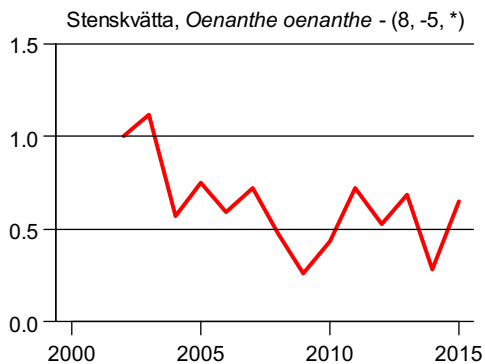
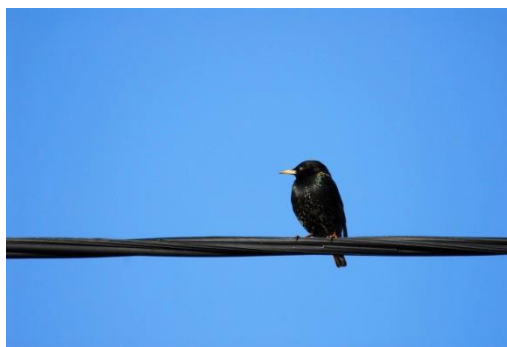

Trenden för **större hackspett** i Dalarna verkar vara att beståndet är stabilt. Läget för hela landet är att arten har en signifikant positiv trend.

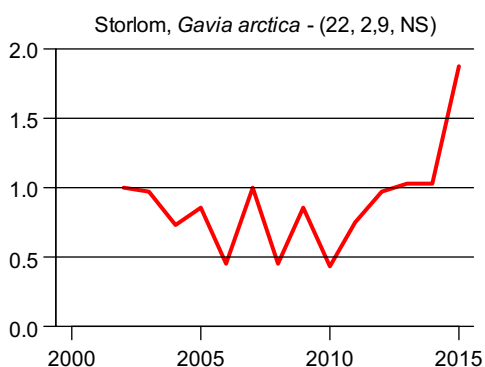

Stare fortsätter att minska i Dalarna men även i Sverige som helhet. Båda minskningarna är statistiskt säkerställda. De förändringar som sker i odlingslandskapet tycks missgynna staren.

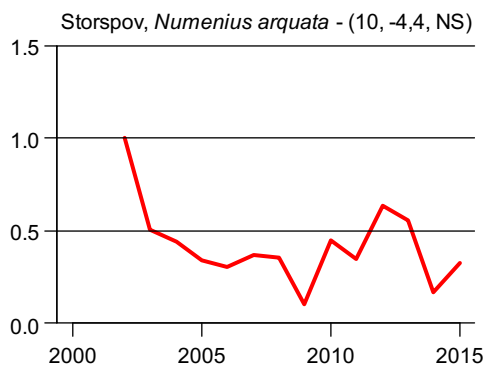

Stenskvätta har en svagt minskande trend i Dalarna, trenden är statistiskt säkerställd. Samma minskande trend ses för landet, men är inte signifikant. Beståndet av häckande stenskvättor i Sverige har halverats mellan år 1975-2006.

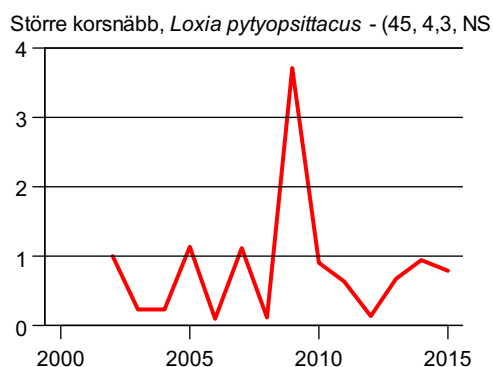

Det finns en svagt ökande tendens för **storlom** i Dalarna, dock inte signifikant. För Sverige som helhet har storlom varit stabil den undersökta perioden.

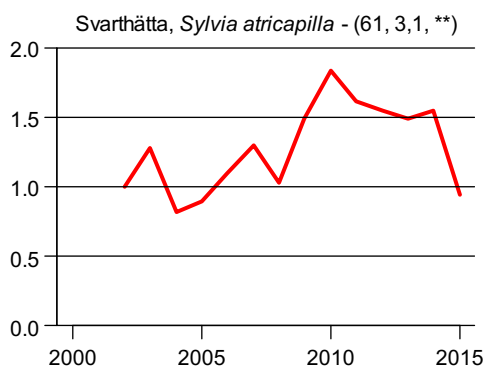

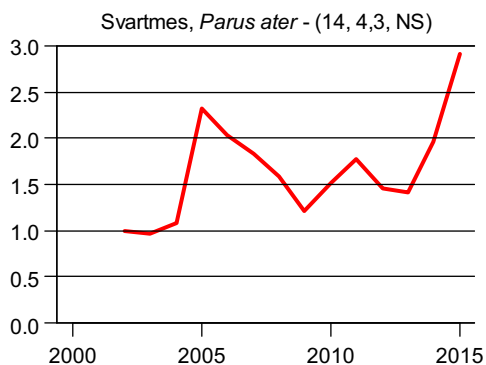
Storspovens minskning är inte signifikant för Dalarna men minskningen av arten i landet är statistiskt säkerställd. Framför allt är det i södra Sveriges jordbrukslandskap som minskningen är som störst.

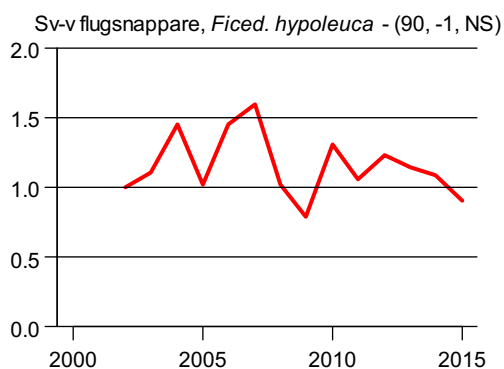
Populationstrenden för **större korsnäbb** i Dalarna är svagt ökande, men inte statistiskt säkerställt. För landet som helhet har arten en signifikant ökning.

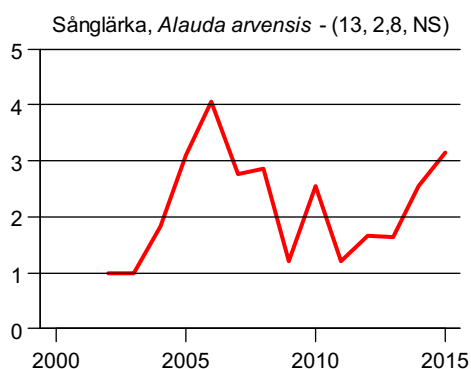
Svarthätta har ökat signifikant i Dalarna och det har den även för landet i stort.

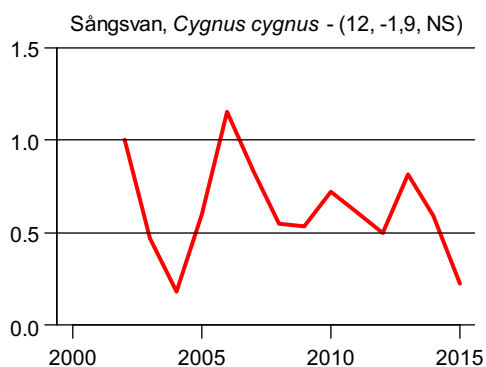
Svartmes har en svagt ökande trend i Dalarna, men det är inte signifikant. För hela Sverige verkar svartmesens populationstrend vara stabil men inte heller den är signifikant.

Svartvit flugsnappare har en svagt minskande tendens i Dalarna, dock inte signifikant. Arten har i landet som helhet varit stabil.

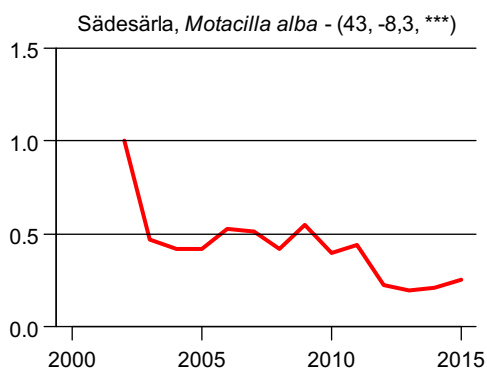

Trots den nationella signifikanta nedgången för **sånglärka** verkar tendensen för arten i Dalarna att vara svagt ökande, dock inte signifikant.

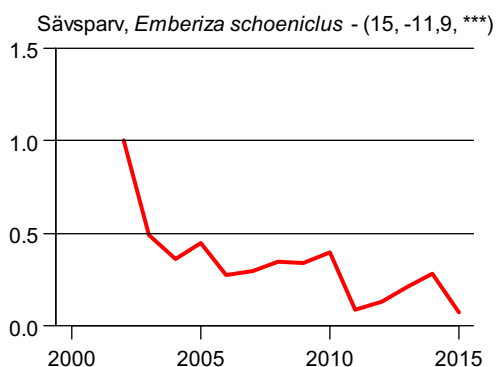

Sångsvan minskar så smått i Dalarna, dock utan att vara statistiskt säkerställt. I landet i stort ses fortfarande en signifikant ökning.

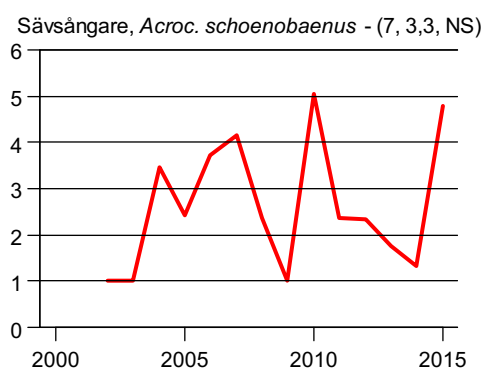
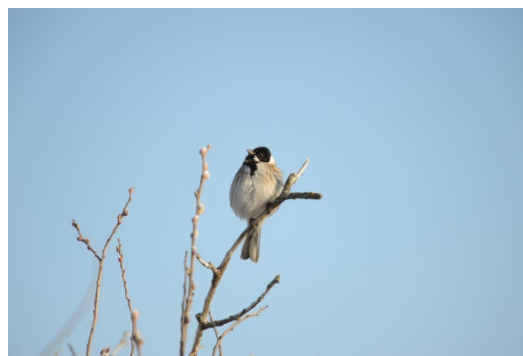

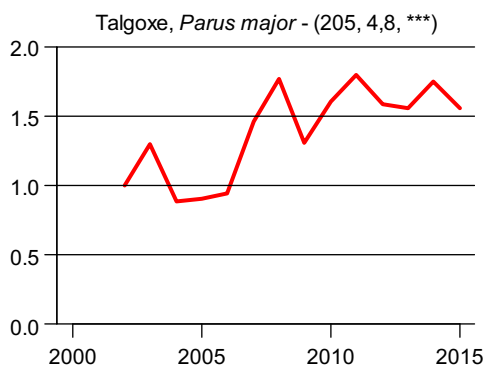
Sädesärta har en signifikant och kraftig minskning i Dalarna. Trenden för landet är mer stabil men inte signifikant.

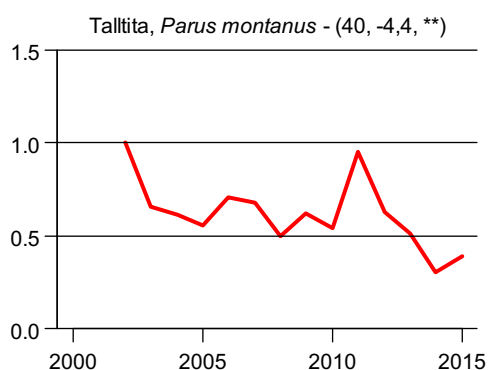
Många av landets sparvar har negativa populationstrender och **sävsparv** är inget undantag. En signifikant kraftig minskning i länet kan påvisas. För landet som helhet är trenden också signifikant negativ.

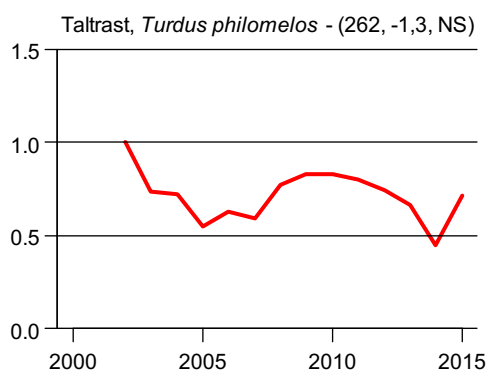
Sävsångare har en ökande trend men den är inte signifikant för Dalarna. Arten är stabil för landet i övrigt.

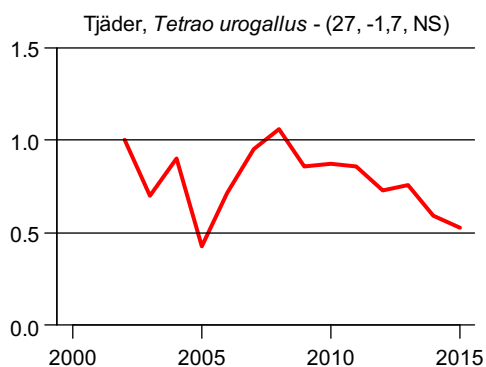
Vår vanligaste gäst vid fågelbordet, **talgoxe**, ökar signifikant i Dalarna vilket den också gör i landet som helhet.

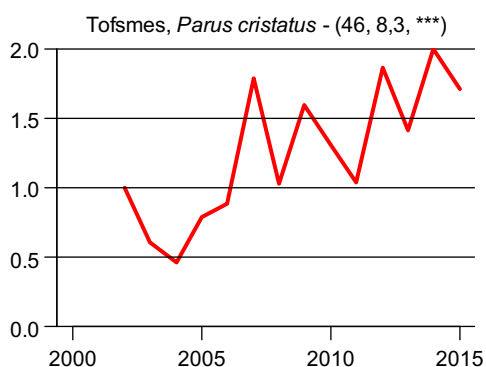
Talltita har minskat signifikant under tidsperioden i Dalarna. Den är dock fortfarande stabil i Sveriges standarddruttr.

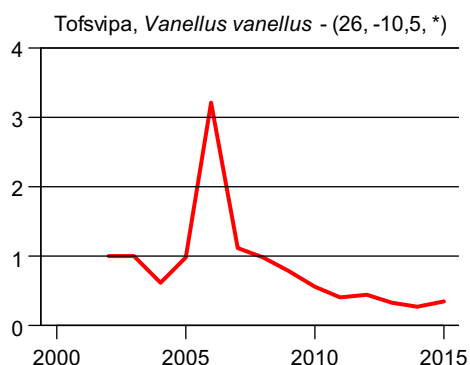
Taltrast har i Dalarna en något vikande tendens, men den är inte signifikant. För Sverige är det tvärtom, där finns en signifikant ökning av taltrasten.

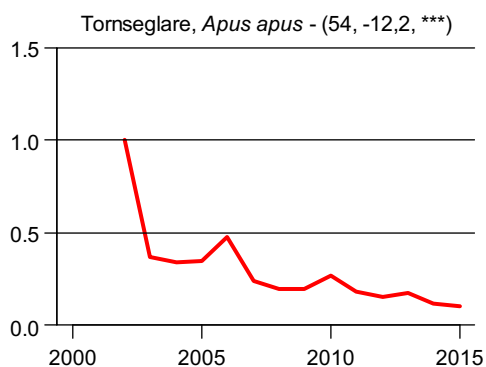
Tjäder i Dalarna har en nedåtgående populationstendens under tidsperioden, men dock icke signifikant. Tvärtom har tjäder en svag men signifikant ökande trend i landet.

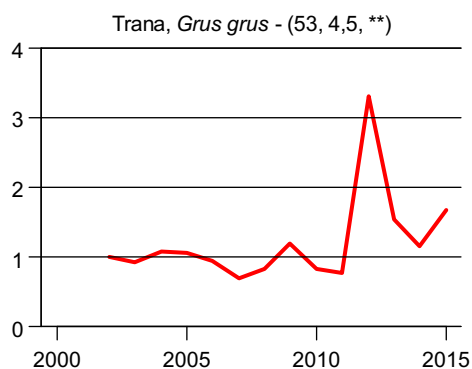
Tofsmes är en skogsmes som det går bra för. Arten visar på en kraftig och signifikant ökning i Dalarna. Ökningen för landet i stort är inte lika kraftig som i Dalarna, men ändå signifikant.

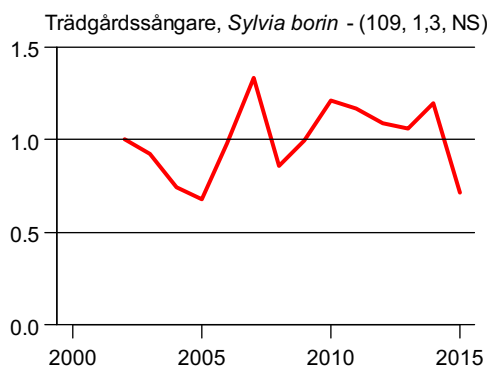
Tofsvipa minskar kraftigt i Dalarna. Samma utveckling gäller för hela landet, båda resultaten är statistiskt säkerställda. I Norge har tofsvipan minskat så kraftigt att den hamnat på rödlistan.

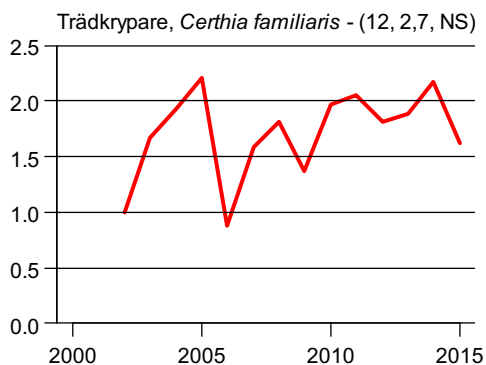
Sommarens mest ljuvliga fågelläte håller på att bli ovanligt. **Tornseglare** minskar signifikant och kraftigt i Dalarna. Detsamma gäller för hela landet där tornseglaren är den art som minskat allra mest under 2000-talet.

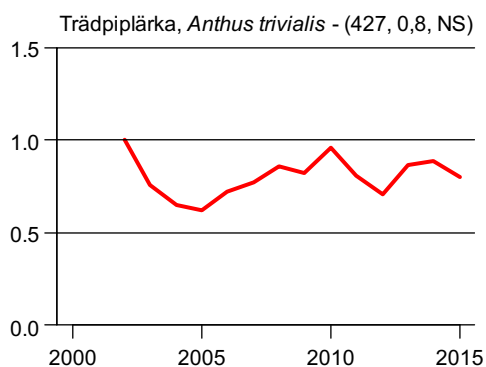
Tranans populationstrend är ökande i Dalarna och det är statistiskt säkerställt. Samma utveckling sker även i övriga delar av Sverige.

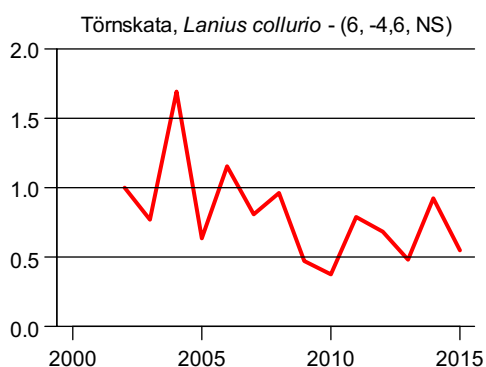
Trädgårdssångarens populationstrend är i Dalarna stabil till något ökande. För landet i stort visar arten en signifikant ökning.

Dalarnas **trädskrypare** har en ökande populationstendens som dock inte är signifikant. För landet som helhet är ökningen signifikant.

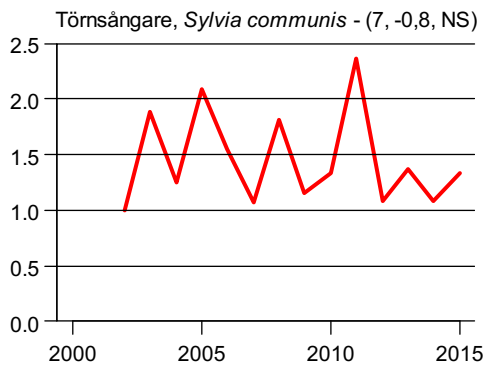

Trädpiplärka har en stabil utveckling i Dalarna. Trenden för landet är en svag men signifikant ökning.

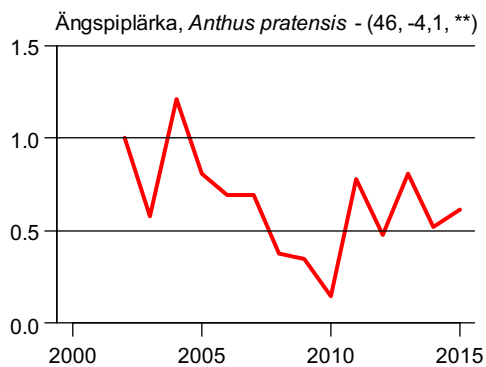

Törnskata har i Dalarna en vikande populationstendens, även om den inte är signifikant. För Sverige som helhet är trenden stabil.

Törnsångare har en stabil utveckling i Dalarna. För hela landet är trenden en signifikant ökning.

Ängsfiolärka minskar signifikant i länet. Framför allt sker det i jordbrukslandskapet. Arten är fortfarande relativt vanlig på fjällhedarna. Arten minskar signifikant även i landet som helhet.

Referenser

ArtDatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. *ArtDatabanken, SLU, Uppsala*.

Gunnarsson, U. 2016. Fjällfågelinventeringen i Dalarna, resultat från perioden 2006 till 2015. *Länsstyrelsen Dalarna, rapport. Manuskript*.

Lindström, Å. & Green, M. 2016. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. *Årsrapport för 2015. Rapport, Biologiska institutionen, Lunds universitet*.

Ottosson, U. Ottvall, R. Elmberg, J. m fl. 2012. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst. *Sveriges ornitologiska förening*.

